

Nemunas

Nr.33
(306-747)

2010 m.
spalio 7-13 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Šméklos, Sibiras ir akmenų pelėdai

2 p.

Scena iš spektaklio „Antigonė Sibire“.

Scena iš spektaklio „Šméklos“. Narciso FREIMANO nuotraukos

9 770 134 314 007

Šméklos, Sibiras ir akmenų pelenai

Dramos teatras greitai pradės skaičiuoti: „Iki 90-mečio jubiliejaus liko...“ Jei tik turės laiko, nes labai užsiemės naujomis premjeromis. Jų šiuo metu net trys: rugsejo 30 d. Henriko Ibseno „Šméklos“ pristato režisierius Artūras Areima, spalio 2 d. – Aušros Marijos Sluckaitės „Antigonė Sibire“ premjera, į kuria kvečia Jonas Jurašas, o spalio 16 d. rampos šviesas išsvys Agnaius Jankevičiaus statyti Danielio Daniso „Akmenų pelenai“. Ir tai tik pradžia, nes „jubiliejų teatras pasitinka savo repertuarą atiduodamas į žymiausių savo režisierių rankas. Ištisas teatrines epochas sukūrė Jonas Jurašas, Jonas Vaitkus, Gytis Padegimas ir Gintaras Varnas teatro jubiliejaus proga pakvieti iš esmės atnaujinti repertuarą. Jų darbą papildys J. Vaitkaus ir R. Tumino mokiniai – režisieriai Artūro Areimos, Agnaius Jankevičiaus, Agnés Sunklodaitės kūryba.“

Režisieriaus A. Areimos spektaklis – jau trečiasis Kauno scenoje. Šį kartą joje susiduria šeimos ir visuomenės dramos – labai panašiai, kaip ir ankstesniame spektaklyje „Laimingi“. Sumanymui pasirinktas vienas garsiausių dramaturgijos kūrinių – Henriko Ibseno „Šméklos“. Žiaurios, sielose suplėkusios dramos ir paslaptys itin estetizuotoje aplinkoje. Kotrynos Daujotaitės scenografija bei kostiumai dažniausiai pažymi švara ar net asketiškumu, prabanga ir lakoniškai kalbančiais simboliais. Spektaklyje vaidina aktoriai: Aurelija Tamulytė, Tomas Rinkūnas, Dainius Svobonas, Tomo Vaškevičiūtė ir Sigitas Šidlauskas.

„1881 m. pasirodžiusios „Šméklos“ susilaukė daugybės kaltinimų dėl tuo metu tabu laikytų temų – paveldimų venerinių ligų, santuokinės neiškitimybės, eutanazijos. Suskilusios šeimos paveikslą „Šméklose“ Ibsenas atskleidžia nutraukdamas nuo jo padoromo šyda, po kuriuo slypėjo tikroji Alvingų istorija. Senos nuodėmės ir „gédos“, sandariai paslėptos po idealios šeimos kauke, sugrižta kaip šméklos, reikalaujančios atpirkimo.“

Režisierius labiausiai ryškina melo (mito) temą, jo galią ir atsakomybės problematiką, jos vertę šiandieninėje visuomenėje ir šeimoje. A. Areimos manymu, dabar melo aplink mus kaip niekada daug, todėl reikia apie tai kalbėti. „Savo spektaklyje rodau vaiką, užaugusį fiktyviame, netikrame pasaulyje. Moteris meluoja sūnui apie savo santykius su tévu, kitus santykius slėpia. Žmonės tiesiog skėsta mele. Ir tokį šeimų yra labai daug“, – teigė režisierius, jau gana ilgai brandinęs ši sumanymą, laukęs progos gilintis į daugiasluoksnį ir daugiaprasmi kūrinį. Spektaklis tampa didinamuoju stiklu, pro kurį žvelgiant į slapčiausias ir tamsiausias žmonių sielas, jų santykius ir įsisenėjusių istorijų peripetijas.

Tą pačią savaitę į spektaklį „Antigoné Sibire“ kvečia vienas žymiausių režisierų Kauno dramos teatro istorijoje – Jonas Jurašas. Iki šiol atmintyje gyvi jo spektakliai „Mamutų medžioklė“, „Grasos namai“, „Barbora Radvilaitė“ ir kiti, kurių daugelis buvo uždrausti arba rodyti kruopščiai cenzuruoti. J. Jurašas, vėl dirbdamas Kauno teatre, tarsi tėcia senas tradicijas ir pradėtus darbus. Tokį įspūdį dar labiau stiprina Ilgoji scena, kurioje buvo sukurti žymieji „Sméklio klavyrai“, o dabar – ir „Antigoné Sibi-

re“. „Po „Sméklio klavyrų“, kaip Alexandre'o Dumas veikėjai po dvidešimties metų, vėl grįžtu į teatrą“, – džiaugėsi režisierius.

„Praėjus septyniasdešimčiai metų nuo pirmyjų sovietinių trėmimų ir dvidešimčiai – nuo Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo, režisieriaus kūrybiniu objektu tapo rezistentinė savimonė, tautos atmintis ir šiuolaičios patriotizmo apraiškos. 1972 m. J. Jurašui buvo uždrausta statyti Jeano Anouilho dramą „Antigonė“, kuri tuomet žadino sasajas su nepalaidotais miško broliais, o dabar tapo naujo draminio kūrinio pagrindu.“ Vienas svarbiausių spektaklį kūrusių žmonių šalia režisieriaus – adaptacijos autorė A. M. Sluckaitė, kuri į Anouilho interpretuotą antikinį mitą įpynė lietuvių išeivės Birutės Pukelevičiūtės „Raudą“ ir kitų poetinės prozos tekstu. „Dabartinėje Lietuvoje ekspedicija „Misija Sibiras“ ir jos dalyvių dienoraščiai tapo savotišku tiltu, perkeliančiu Antigonės mitą į šiandieną.“ A. M. Sluckaitė ne tik sukūrė spektaklio tekstus, bet ir dalyvavo visose spektaklio repeticijose, tapo komandos nare.

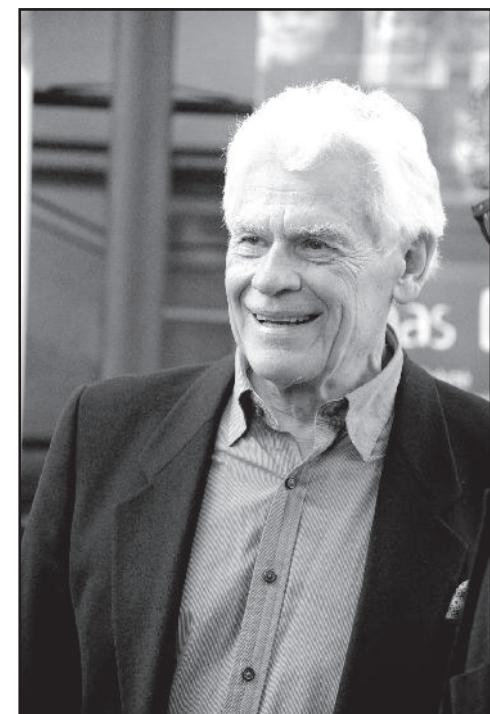
Režisierius, džiaugdamasis komandinu darbu, kalbėjo apie nepaprastą spektaklio žmonių bendruomeniškumą. „Su Aušra dirbtį pradėjome prieš metus, o vėliau įstriukė visi kiti su savo asmeniška patirtimi. Negaliu prisiminti kūrybiškesnės atmosferos, nei tvyrojusi kuriant šį spektaklį. Dabar tai retai nutinka, nes teatruose dirba pavieniai aktoriai, o ne kolektyvai. Visi suprato, dėl ko šis darbas, nors ir labai nelengvas, daromas. Kūrinys sudėtingas, be galio išsišakoje. Jį sunku perprasti, perfiltruoti per savo patirtį“, – sakė režisierius.

„Spektakliu „Antigoné Sibire“ jam rūpi pabandyti atsakyti į klausimą, ar šiandien teatras dar pajėgas sužadinti kolektyvinę atmintį, surasti joje tai, kas esminga žmogaus savimonei. Ar teatrui istorinė atmintis gali būti įkvėpimo šaltinis, ar jis tebéra pajėgus istorinę ir kultūrinę atmintį paversi esamuju laiku?“ J. Jurašas teigia, jog tai iki šiol labai skaudi ir gyva tema, rūpinti visai mūsų tautai. Néra šeimos, kuri nebūtų paženklinia tokios tragedijos.

Muziką spektakliui kūrė kompozitorius Giedrius Kuprevičius, 1968 m. teatro kompozitoriaus karjerą pradėjės būtent J. Jurašo režisuotoje „Mamutų medžioklėje“. „Nors mano tévai buvo teatro žmonės, tikrasis atėjimas į teatrą prasidėjo su J. Jurašu. O šį kartą mane vėl suviliojo labai aktualiai ir skaudi tema, svarbi ir mano šeimai. Tekste labai įdomiai siejama legenda ir dabartis. Stengiausi, kad muzika būtų paprasta ir jautri“, – įspūdžiais dalijosi G. Kuprevičius.

Spektaklio scenografiją ir kostiumus kūrė Adomo Jacobskio mokinės Agnė Kupšytė ir Lauryna Liepaitė. Antigonės vaidmeniui atliki pakviesta aktorė Eglė Mikulionytė, ši sezoną tapusi Kauno dramos teatro trupės nare ir kurianti jau trečią spektaklį su režisieriumi J. Jurašu. „Imtis statyti šį spektaklį sutikau tik su salyga, kad į kelionę kartu leisis ir Eglė. Manau, kad šios puikios aktorių buvimas teatre suteiks jam naujumo. Eglė puikiai priėmė ir Kauno aktoriai“, – kalbėjo J. Jurašas. Spektaklyje taip pat vaidina Liubomiras Laucevičius, Mindaugas Jankauskas, Jūratė Onaitytė, Regina Varnaitė, Milė Šablauskaitė, Gintaras Adomaitis, Egidijus Stancikas, Tomas Erberederis, Indrė Patkauskaitė, Neringa Nekrašiūtė, Arūnas Stanionis, Saulius Čiučelis, Mikalojus Urbonas, Eugenija Bendoriūtė. „Tikras stebuklas, kad aš vėl vaidinu. Prieš dešimt metų išėjau į pensiją, o dabar – vėl scenoje“, – džiaugėsi R. Varnaitė. Scenoje pasirodo nauji, tik dabar į trupę įsilieję aktoriai. Premjeros proga Ilgosios salės foje bus atidaryta brolių Mindaugo ir Algimanto Černiauskų 1989 m. Sibire sukurtų fotografių paroda.

Trečiąja sezono premjera režisierius A. Jankevičius tėsia kūrybinę seriją pagal prancūzų dramaturgo Danielio Daniso pjeses. Praeitą sezoną pradėjės su „Paskutine Diuranų daina“, šiemet režisierius savo sceninės raiškos eksperimentams pasirinko dramą „Akmenų pelenai“. Tai, anot A. Jankevičiaus, prisiminimų drama, kurios veikėjai, tarsi iš naujo sapnuodami praeitį, kuria gražesnės ateities galimybę. Šamaniški ri-

Režisierius Jonas Jurašas.

Režisierius Arūnas Areima.

tualai, pirminį materiją magija ir vaizduotės galia – pagrindiniai spektaklio veikėjai ir tuo pačiu metu sceninės raiškos prieinės. A. Jankevičiaus komanda, tyrinėjanti D. Daniso, beveik ta pati: scenografė Laura Luišaitė ir aktoriai Gabrielė Aničaitė, Inga Mikutavičiūtė, Saulius Čiučelis, Aleksandras Kleinas bei Henrikas Savickis.

*Parengė
Audronė MEŠKAUSKAITĖ
Narcizo FREIMANO nuotraukos*

Scena iš spektaklio „Antigoné Sibire“.

Viltai

Nemunas •

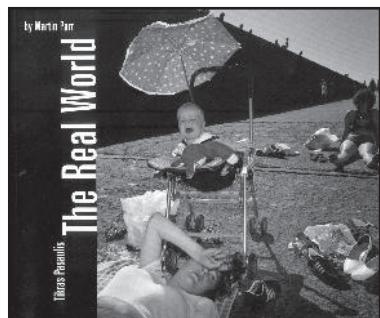
2010 m. spalio 7-13 d.,
Nr. 33 (306-747)

Romualdas RAKAUSKAS

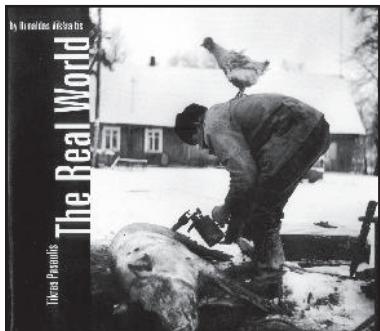
Pavargusio kaimo grimasos

Praeitų metų garbingiausios Europos premijos laimėtojas Rimantas Vikšraitis savo aštrai atvira kūryba Lietuvoje yra prieštaragingiausiai vertinamas autorius. Vienus piktina amoralios nešvankybės ir žmogiškojo dvasingumo griuvėsių, kitus džiugina skaudi tlesiai ir fotografo drąsa. Tų pirmųjų gal ir daugiau, bet tarptautinis įvertinimas suteikia solidžią apsaugą, apramina nepatenkintuosius, siūlo išdėmiai įsigilinti į keliamų problemų sudėtingumus.

Lietuvos fotomenininkų sajungos Kauno skyrius šį rudenį deramai parerbė net du Prancūzijos Arlio fotografijos festivalio laureatus, mūsų spaudoje pakrikštystus Siamo dyvniais – R. Vikšraitį ir anglų fotografa Martiną Parrą, apdovanotą 1986 m. Tą pačią dieną, dalyvaujant autoriams, atidarytos jūdviųjų parodos (veiksiančios iki spalio 15 d.) ir pristatyti puikios kokybės spaudiniai bendru pavadinimu „Tikras Pasaulis“.

Tarsi pabrëžiant fotografų dyviniškumą, po keturiaskesimt nuotraukų turintys jaukūs albumeliai sudėti į išskirtinio dizaino kartoninį dėklą. „Kopos“ spaustuvė nepriekaištingai atliko visus dizainerės Sandros Kasperavičienės meninius sumanyimus, ir pirmasis Kauno fotografijos galerijos leidinys visam fotografiniams pasaulyui gražiai šuktelėjo apie pavykusį mūsų miesto kultūros judesi.

Pažvelkime, kokiais šūksniais mus stebina R. Vikšraitis. Dar neatvertus blizgaus celofanuoto viršelio, dera pastebeti, kad tylios fotografijos jo itin sudėtingo dvasinio pasaulio beveik nedomina. Prieš dvidesmetį Antano Sutkaus atrinkta ir Vilniaus fotogalerijoje eksponuota šiek tiek švelnesnė, prigesintą Rimaldo parodą su netiketai poetiskais kaimo vaizdais daugelis sutiko gūžciandomi pečiais – čia netikras Vikšraitis.

Lietuviškoje fotografijoje nelengvai užskarbiavęs socialiai aštrios tiesos sakytojo autoritetą, parodų bei

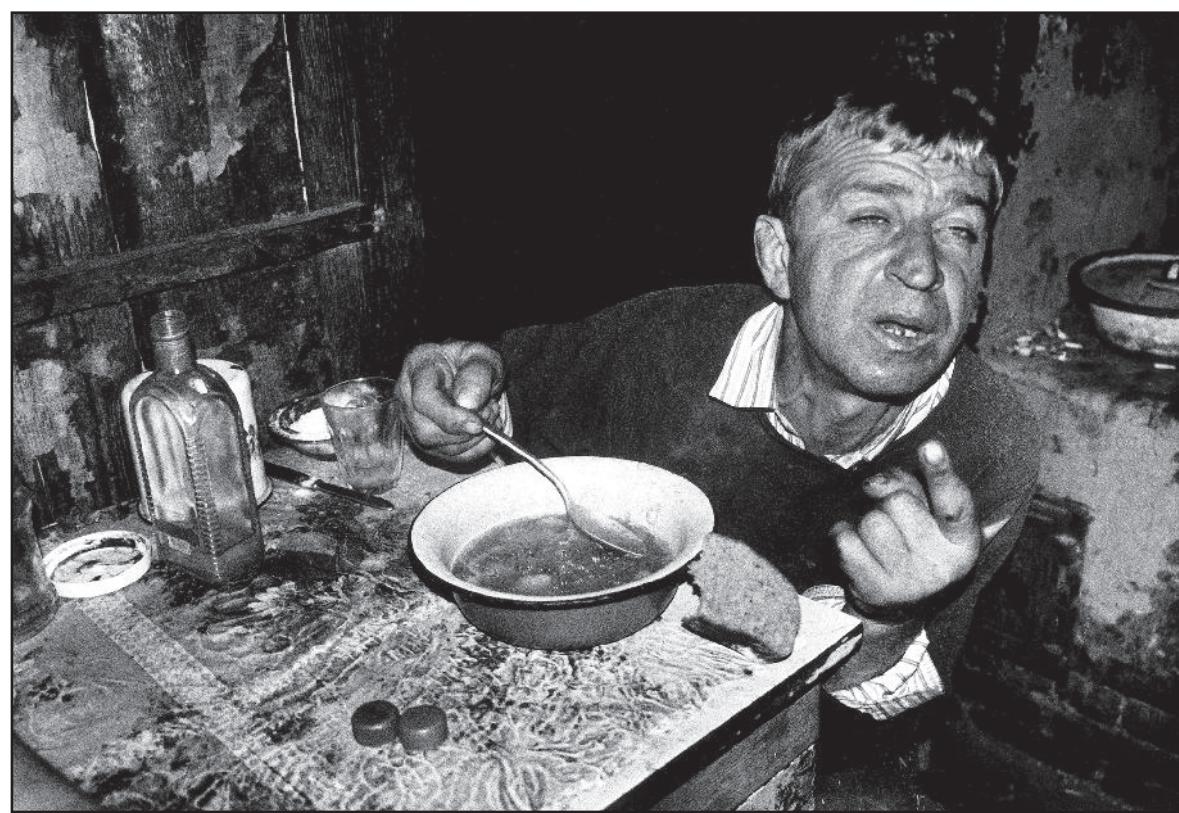
Rimantas VIKŠRAITIS. „Pavargusio kaimo grimasos“. Keturkaimis, 2004.

Fotovi(t)ražai 31

spaudinių sudarytojams jis nuolat sukelia dorovinių galvosūkių ir etinių nepatogumų. Drąsiausias buvo M. Parras, Arlyje pristateš R. Vikšraičio trisdešimt metų kurta ciklą „Pavargusio kaimo grimasos“ ir Londono išleidęs apdovanotosios kolekcijos išsamų katalogą.

Kaunietiškojo leidinio sudarytojas Gintaras Česonis atsargavo, drastiškiausias nuogypes pakeisdamas saikingesnias reginiais. Kažin ar su tokiais apsidraudeliškais būgštavimais Arlyje būtume nurunge dešimtis ne mažiau talentin-

gų fotografijos festivalio konkursantu? Tik nesidairant į tvarkdariškų etikų ir estetikų drausminimus, drąsiai rodant visas žmoguje velniškomis pagundomis susimaissiusias silpnybes ir ydas, galima priblokšti niekuo nebenustebinančią pasaulį.

Rimantas VIKŠRAITIS. „Pavargusio kaimo grimasos“, 2001.

Dorovingieji kolegos „Nemune“ smalsiai, kartkartėmis nustebdami ar pasipiktindami, pervertė abu albumėlius, pakeltais balsais aštriai pasiaiškino, ką galima, bet neverta rodyti, ir vieningai sutarė, kad londoniškis visgi paveikesnis. Bjaurastis, blogis, savo demoniška jėga veikia stipriau, ir nieko čia nepakeisi. Beje, M. Parras, aplankęs kaunietišką R. Vikšraičio ekspoziciją, negailestingai reziumavo – silpnai paroda.

Atmintinai žinome, kad menas turi rodyti visokius gyvenimo skaudilius, bet visgi kirba giluminis nerimas, ką sudaigins žiurinčiojo sielon kritęs tokios žiaurios tiesos grūdas. Ar užters, ar paskatinis ieškoti šviesos ir gėrio?

Umberto Eco taikliai pastebėjo, kad „groži šiuolaikiniame mene pakėtė provokacija“. Nuolat vyksta įnirtingos varžybos, kas nufotografuos vulgaresnį ir labiau šokiruojančią siužetą. Daugelio menininkų nedomina kūrinio gylis. Griebamos pariršiai plaukiojančios provokatyvios gyvenimo šukšlės ir tai visokeiriopai palaikoma įvairiomis tarptautinėmis premijomis bei kitokiais pagiriamaisiais paskatinimais. O gal tame gylyje visos naudingosios dvasinės iškasenos jau atrastos ir sunaudotos? Gal negrižtamai sutrikusi, sugnuždyta ir issiderinus ižmonijos dvasinė ekologija?

Nukelta į 4 p.

Rimantas VIKŠRAITIS. „Kelio pabaiga“, 1995.

Rimantas VIKŠRAITIS. „Vasaros grimasas“, 1992.

Fotovi(t)ražai 31

Atkelta iš 3 p.

Keliaujat R. Vikšraičio fotografijomis užgula slopus ligotos būties juodulys, tarsi girtuokliaudami žmonės už susikaupusi neapykantą keršytų gyvenimui. Atgavę išsvajotąjį neprilausomybę, įmesti į sraunią, nestabilią ir negailestingą rinkos upę, nemokėdami ir nenorėdami mokyti plaukti, kaimiečiai pasirinko lengviausią kelią – sunkumus nuskandinti degtinėje. Skaudu žiūrėti į žmogišką orumą praradusius „skenduolius“.

Gaivesnio gyvenimo įkvėpti leidžia baltaisniegių skerstuvų nuotraukos ir reportažiniai besidarbujančių kaimo invalidų būties vaizdai. O G. Česonio atrinktos linksmos nuogalios maudynės parodo, kad Rimaldo kūrybinė paletė kartais nestokoja ir šviesnino dažo.

Zvilgtelkime atidžiau į keletą charakteringesnių R. Vikšraičio fotografijų.

1. Lovoje atsegomis kelnėmis aukšteli-ninkas išsidrebęs vyras, o greta, kojūgalyje, būsimam *reikaliui* dalykiškai iki kelių nusismaukusi kelnes, su drovia Ievos šypsena stovi truputę susinepatoginus moteriškė. Beveik ištuštintas vienėšas butelis ant skurdaus apvalaino stalo, po kuriuo pakišta kartoninė dėžė su reklamiskai šaukiančiu stambiašrifčiu užrašu – OHO. Oho, kokia „pavargusio kaimo“ bohemė!

2. Nežinia, kam į trobą atvestas ožiukas ramiai stebi fotografo tupinėjimą, o jauni tėvai su mažamečiu sūnumi nerimastingai stebi stiklinę degtinės laikaničią ir link burnos keliaujančią senelio ranką. Tie šešių akių intensyvūs žiburiukai lyg ir kažkokia viltimi švyti. Suklususiuose jaunuose veiduose dar néra tragiskos pragaištis išpaudų. Nors skaudžiausiai kerta smalsia nuostaba paženklinatas mažiaus žvilgsnis: ar sugebės iš šitokios nykios kasdienybės prasimuti į prasmingesnį gyvenimą?

3. Kitoje Valakbudžio vienkiemio scenoje tas pats senelis to paties bernuko akyse R. Vikšraičio jau visiškai išrengtas. Ant stalą gal jau ir kitas tuštėjantis butelis su dviem, iki pusės priplatomis stiklinėmis, vetele baltadvasio ožiuko ant suolo greta nuogaliaus prigretinta balaplunksnė vištaitė. Tikriausiai tas baltumas juodame nykume ką nors simbolizuoją, bet mano žvilgsnis vėl užsibūna ties giedru bernuko veideliu. Jam tikriausiai jau šešiolika. Kažin kokiomis akimis jis dabar pažvelgtu į šitas nuotraukas ir aną gyvenimą?

4. Iš jaunystės laikų įstrigo Albino Žukausko sodrus eileraštis, kuriamo jis gérissi liemeningomis Bublelių mergomis. Po daugelio metų R. Vikšraitis tame kaime nufotografavo pro-

ziškesnę nūdieną: pagyvenusi moteris su dviem beretes ir užstalėje užsimaukšlinusiais vyriškiais įgudusia ranka kilnoja pigiausio vyno stiklinę. Nežinia, kokiu epitetu poetas palydėtų siuolaikinę Bublelių pažibą, *rašalą* vyriškai užkandancią cigaretės dūmu...

5. Vikšraičių „pusryčiai ant žolės“ nuotrauoti apdainuoju Suvalkijos lygumų pakelės pievelėje. Skrybėlėtas, tik tamsiai baltiniais apsirengęs, o kelnes kažkur už kadro nubloškęs, su fotografiniu aštrumui pagalasti tabaluojančiu *varpu*, ant žolės, prie atremto į medį moteriško dviračio, sėdintis vyriškis, tvirtu sienpjovio mostu tuština stiklinaitę. Greta – prie jo prigludusi, dar apsirengusi, tikriausiai tuo dviračiu miestelin važiavusi ir pasismaginti sustojusi, lyg ir pasislėpti nuo fotografo bandanti, moteriškė. Šitokį pakelės vaizdelį išvydęs ir ne poetas sordriai prabilių...

6. Būtinai reikia bent atpasakoti tik londoniškame M. Parro leidinyje išspausdintą R. Vikšraičio kūrybinį „everestą“ – besimas-turbuojančią vyriškį, nes Lietuvoje tikriausiai neatsiras drąsuolio leidėjo, numojančio ranka į etikos komisijas ir moralinius tautos teismus.

Aleksandras Macijauskas su jam būdingu entuziazmu dar pavasarį džiūgavo savo motinio ir bendradvasio aukščiausiu išispildymu: „Sékla į dangų! Fantastika!“ Apvaisintas dangus – stulbinanti macijauskiška metafora, bet iš tiesų „apvaisintos“ tik visokiai

įrankiais užgriozdintos dirbtuvėlės grindys. Mat šitam seksualiniam ritualui pasirinkta išpūdingai prišerkšta aplinka: ant pasienyje tarp langų suglaustų darbastalių prikrauta įvairiausiu gelžgalii, kaltų, grąžtų, dėžučių. Tiesiog ant jų visiškai nuogas prisédės, nors greta tam reikalui lyg ir patogenis apibrizges foteliukas, ekstazėje, tarsi įtemptas lankas, net atsilošes dešine nuoširdžiai darbuojasi visų galų meistriukas...

Tiesa, abu langai šitą unikalią procedūrą apšviečia estetiška vasariško vidudienio šviesa ir, kad ir kaip būtų keista, niekur nesimato Rimaldo tradicinio buteliuko...

Mano vidus visomis išgalėmis priešinasi nupasakotosioms fotografijoms, bet drauge jaučiu nuoširdžią pagarbą kolegai, sugebančiam suorganizuoti ir suvaldyti tokias sudėtingas situacijas.

Tragiški ir šiurpūs kaimiečių išsidarkymai M. Parras atrodo tik linksma R. Vikšraičio sugalvota pramoga, smagi lietuviška egzotika. Pacituokime jo interviu „Kauno dienos“ korespondentei Vaidai Milkovai: „Jei jums jos (fotografijos – R. R.) nesukelia smagios reakcijos, vadinas, jūs neturite humoro jausmo. Jis gražiai vaizduoja beprotišką gyvenimą – visi tie pjaunami gyvuliai, nuogybės, išgertuvės. Dabar, manau, ta nuotaika yra dingusi, dauguma jo fotografiot žmonių išmirė. Greičiausiai jie mirė apsinuodiję alkoholiu. Tie žmonės, kuriuos Vikšraitis fotografavo, gyveno trumpai, bet jie bent jau mėgavosi gyvenimu. Galbūt tai geriau nei ilgas ir nelaimingas gyvenimas.“

Štai toks palengvinto sprendimo raktas! Pasirodo, visos mūsų baimės, ką pagalvos užsieniai, lengvu rankos mostelėjimu nubraukiamos, o tie trumpai gyvenimu „pasimėga-

vę“ kaimiečiai – dėmesio ir susirūpinimo neverta smulkmė...

Lankantis Kauno architektų galerijoje R. Vikšraičio parodoje teko stebeti užklydusią pagyvenusią japonų grupelę. Nepasakyčiau, kad iš nuostabos jų akys praplėtojo, bet įtariu, kad ir tolimeji mūsų svečiai neturi M. Parro siūlomo angliskai laisvo humoro jausmo. Žinau, kokia davinė ūvarą išsaugojo japonų kaimiečiai, tad man buvo labai nesmagu dėl šitokio žiaurus kontrasto...

Kažin kaip M. Parras nufotografuotų vištaraitiską temą? Gal „Pavargusio kaimo grimasas“ pavirstų lengvu švenčiančio kaimo džiugesi? Pradžioje pamatės Rimaldo darbus ir jais susižavėjės, M. Parras išsitarė apie svajonę drauge su suvalkiečiais pagerti ir tiesiogiai pajausti mūsų tautinę gelmę. Nuspėjamasis neitikėtino smagumo vaizdelis: apgirtusi vertėja neįstengia išverssti rusiškais keiksmoždžiaus pagardintų lietuviškų blevyzgų, o pasibaigus atvežtiniam viskiui, atkemšamas pilstukas...

Išskirtinę pasaulinę šlovę pelnę „Magnum“ grupės fotoreporteriai niekada nerežisuoja gyvenimo. Tad tik M. Parras visiškai pateisina abu leidinius siejant devizą „Tikras pasaulis“. Anglų fotografo įvairose šalyse pagautos gyvastingos akimirkos ryškiai skiriiasi nuo R. Vikšraičio inscenizuoto absurdo teatro trūnėsių.

Tikroviškas M. Parro žmonių bendravimo teatras teikia smagaus džiugesio, ypač dėmesio centre atsiradus mažametėms atžaloms. Be to, spalvingose jo nuotraukose neįvysime mūsiško, iš visų pakampių lendenčio apgailėtino skurdo ir dvasinio invalidumo. Negaliu nepacituoti kolegės nemunietės puikaus apibendrinimo: „Atrodo, jog R. Vikšraitis, žvelgdamas į Lietuvos kaimą, verkia, o M. Parras, gaudydamas pačias kvailiausias scenas, – iš mūsų visų juokiasi.“

Jeigu būtų mano valia, M. Parro kolekciją sudaryčiau iš jo gimtosios Anglijos fotografijų, kurias sieja žavus solidžių ponų konservatyviai orus bendravimas ir šeimyninį džiaugsmą skleidžiantys vaikų pasibuvimai. O vos ne visą pasaulį aprépiantios pavienės nuotraukos, nors ir išlaikančios autorinį profesionalumo lygi, dvelkia pigoka turistinė eklektika.

P. S. „Metuose“ perskaičiau Kanados mokslininko Laimono Briedžio knygos „Vilnius: klajūnų miestas“ ištraukos vertimą apie garsų keliautojų ir gamtininką Georgą Forsterį, XVIII a. atkeliausį į Lietuvą. Jų stebino „vietinių gyventojų skurdas, smukimas, apsileidimas moraliniu ir fiziniu atžvilgiu, taučios puslaukinėkumas ir puskultūrė (...) toji tauta dabar tikrai dėl seniai trunkančios vergovės nusmukusi į tokią gyvuliskumo ir bejausmiškumo, neaprašomo tingumo ir kvailių kvailiausio nežinojimo pakopą, iš kokios ji gal ir per šimtų metų nepakils iki kitų Europos kraštų prastuomenės lygio“.

Žvelgdamas į R. Vikšraičio fotografijas liūdnai pagalvoji, kad ir XXI a. mūsų „prastuomenė“ dar toje pačioje dvasinėje tamsoje.

Martin PARR. Konservatyvus „vidurvasario beprotybės“ vakarelis. Iš serijos „Gyvenimo kaina“. 1986-1988 m.

Festivalio pradžiamokslis

Apie tarptautinį modernaus šokio festivalį

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Pramuškim banalybę ir pigų populiarumą, vienadienius blizgucius ir nugrota muziką, sukaustytas mintis ir nuvalkiotas idėjas, primityvumą, abejingumą ir net savo tingumą! Mes galim, mes norim, mes esam kitokie!

Tokie modernaus šokio festivalio sumanytojos ir organizatorės Birutės Letukaitės bei Kauno šokio teatro „Aura“ žodžiai skriejo visuomenės link tada, kai festivalis buvo jau gerokai įsisiūbavęs ir įsitvirtinęs ne tik miesto metų dienotvarkėje, bet ir kiekvieno, gyvenančio šokyje arba šalia jo, galvoje. Kvietimas pramušti banalybę skamba lyg raginimas vienyti grėsmės akivaizdoje. O „mes esam kitokie“ – kas tai? Ryžtas nesusilieti, neištirpti aplinkoje, bendraminčių vilionės ar užsispypriškšas noras būti pirmiemis? Tiesą sakant, šis festivalis antrasis jau niekada nebus – tokia jo istorinė lentis. Kada nors, kai apie šokį Lietuvoje gal net bus rašomi vadovėliai, Kaune vykstantis (viltingas esamas laikas ateiciā) tarptautinis modernaus šokio festivalis stovės šlovingame avangarde. Jei jau prakalbome apie vadovėlius, metas aptarti terminiją, kuri nėra jau tokia sudėtinga, tačiau Lietuvoje vis dėlto supainiota. „Pas mus vis dar susikerta du žodžiai – modernusis ir šiuolaikinis. Nuo praėjusio amžiaus šeštojo dešimtmecio pabaigos iki devintojo dešimtmecio buvo šokamas modernusis šokis. Vėliau prasidėjo šiuolaikinio šokio era. Todėl pas mus išsivelusi klaida. Festivalio pradžioje manėme, kad Jame išsiteks viskas, kas nėra baletas. Dabar jau mąstome, jog jis pavadinsime bendresniu vardu“, – teigia B. Letukaitė. Vadinas, ateities vadovėliuose modernaus šokio festivalio vardas bus tik istorinis. Tikriausiai pats metas imtis permanentų, nes daugelis kitų meno šakų modernizmui jau seniai ranka pamoho. Pas mus modernusis (šiuolaikinis) šokis vis dar įstrigęs laike, tačiau gerai, kad, neabejotinai prie to prisidėjus festivaliams, tik terminologiskai. Idėjiskai ir techniškai mes jau seniai pašaulio šokio visuomenės gretose.

Kaunas pušimtį metų buvo vienintelis miestas visoje buvusioje SSRS, turėjęs modernijos šokio mokyklą, todėl vargu ar festivalis galėjo išsiškleisti kuriame nors kitame Lietuvos mieste. Jo pradininkė Kira Daujotaitė čia užkėsė šokančią sėklą ir po kurio laiko ji sunkiai, bet vis dėlto sudygė. Visi kalbinti festivalio organizatoriai ar padėjėjai ryškiausiai prisimena pradžios sunkumus. Dabar jau nelengva įsivaizduoti įstaigą, užsimojusių organizuoti tarptautinių renginių, tačiau neturinčią net parasciausio telefono. Jis ir nepaprastą to meto stebuklą faksą slapta teko „skolinius“ iš Kauno (dabar – Vytauto Didžiojo) universiteto, kuris taip nejučia tapo festivalio bendražygiu. Begalinis entuziazmas virtęs dinamitu, sugerbėjusius susprogdinti sienas į naujo šokio pasaulį. B. Letukaitė jau nepamena, kaip kilo festivalio idėja. Viskas vyko nuosekliai ir natūraliai: 1988 m. surengtas Lietuvos kolektyvų koncertas, kuriame šoko „Polékis“, K. Daujotaitės vadovaujama „Sonata“ (tada dar labai egzotiškais

pavadinimais: Vilniaus statybos tresio kultūros ir sporto rūmų klasikinio šokio liaudies kolektyvas „Polékis“ bei Kauno profsajungų kultūros rūmų liaudies išraiškos šokio kolektyvas „Sonata“).

1989 m. pavasarį vyko I modernaus šokio festivalis, į kurį, be „Polékio“, „Sonatos“, nuo jos atskilusio Laisvojo jūdesio kolektyvo, pačios organizatorės – Kauno spalio 50-mecio DPG kultūros ir sporto rūmų modernaus šokio studijos „Aura“, atvyko svečiai iš Rygos, Krokuvos bei Maskvos. „Jie visas viešnagės dienas mokė mūsų šokėjus, demonstravo videomedžią. Tada labai trūko informacijos, tačiau pirmieji festivaliai nebuvome prasti. Lygis laikui bėgant beveik nesikeitė. Pradžioje norėjosi pasikvesti visus, kurie šokį suprato panašiai kaip mes, nes tada dar patys buvome mėgėjai“, – tarptautinio festivalio statusu niekada neabejojo organizatoriai. Tai buvo laikai, kai mėgėjės „Aura“ skindavo laurus profesionalų renginiuose užsienyje, o Vilniuje apie ją dar niekas nieko nežinojo, apie šokį dar nerašė spauda.

1990 m. – itin sudėtingas laikas. II festivalis. Ką tik iš Vengrijos grįžusi „Aura“ džiūgauja, kad ten pri-sistatė kaip Lietuvos trupė (nes Šveicarijoje prieš jū pasirodymą buvo išleista mergaitė suraudona vėliavėle). Laukiama antrojo, vis dar pavarinio, festivalio bandymo, daug sudėtingesnio ir atsakingesnio nei avantiūrūs pirmasis. Kviečiami Lenkijos, Švedijos šokėjai, geriausia Austrijoje lambados šokėjų pora, tačiau abejojama dėl politinės situacijos, kuri vėliau išties sutrukdyti atvykti amerikiečiams. Prasidėjus blokadai, festivalyje dalyvauja tik Lietuvos atstovai: Jurijus Smoriginas su vienaveiksmių baletų vakaru „Keturios dramos“, „Polékis“. „Lietuvos ryte“ Audronis Imbrasas sveikina Lietuvos šokio avangardininkus: „Kol profesionalai snaudžia, mėgėjėska vadina Kauno dirbtinio pluošto gamyklos kultūros rūmų modernaus šokio studija „Aura“ ir jos vadovė B. Letukaitė įmėsi keisti žiovulį keliančią šiuolaikinio šokio Lietuvos situaciją.“ Festivalyje dalyvauja ir mėgėjai, ir profesionalai, nes riba pamažu nyksta. „Kauniečių sumanytas tarptautinis modernaus šokio festivalis ateityje gali tapti skambus“, – rašo A. Imbrasas, kurio žodžiuose dar juntamas nepaprastas naujovių alkis, renginių neįspaikintos publikos smalsumas ir užsispyręs ažartas gyventi kitaip.

1991 m. – III festivalis atrodo labiau subrendęs, nes vėl priima svečius, išgijęs nemažai rėmėjų, o 10 litų kainavę bilietai graibyste išgraibstomi. Nors „Aura“ (beje, tuo metu dar net be vardo, nes jis tais laikais tekėdo sunkiai užsitarauti), likusi be palapų, glaudžiasi Kauno filharmonijoje, spektakli „Migracijos“ stato JAV choreografe Tamara Rogoff ir trupės šokio lygi nuo estrados pastumia rimtojo šokio link. Ramunė Lazauskaitė tuomet teigė: „Pabuvojusi III tarptautiniame modernijos šokio festivalyje, kuris visą savaitę vyko Kaune, galėčiau pasakyti – tai yra kalba, kuria mes dar tik mokomės kalbėti. „Auros“ ir „Fluidus“ šokis jau nebuvuoja panašus į primityvokas nei-

lavinto kūno pratybas, kurias labai mėgo rodyti TV ir kurios gan taikliai buvo pramintos „lietuvišku kumpia-rodžiu“. Mokosi ne tik šokėjai, bet ir šokio kritikai.

Trečiajį festivalį B. Letukaitė prisimena kaip patį sunkiausią laiką. Teko suktis iš padėties pačiomis keičiausiomis priemonėmis: „Tada sugalvojau, kad dalyviai gali ne tik atvykti, bet dar ir paremti festivalį paaukodami jam penkiolika dolerių. Žiūrovų susirinko pilnos salės. Taip geranoriškai buvo išgelbėtas festivalis.“ Tais pačiais metais „Aura“ laukia naujų patalpų ir tikisi įsikurti jau tada apliestoje „Romuvoje“.

1992 m. – IV festivalis. Vėl kalbama apie „Aurą“, vis labiau tolstančią nuo „restorančinės“ ir užsieniečiamus nusileidžiančią tik fonogramomis bei apšvietimu. Jų „Sustingusios žydrumos garsą“ pastato choreografė iš Danijos Lone Nyhuus. Panašiai keliais eina ir „Trys iš Vilniaus“ (Vytis Jankauskas, Ernestas Brazauskas, Povilas Čeponis), šokę breiką, diskotekę varjetė, o dabar pamažu artėjančios prie laiso judesio, improvizacijos, vidinių impulsų raiškos.

I festivali suvažiuoja daug anglų trupių. B. Letukaitė: „Sukvietėme žinomas Anglijos trupes, kurias „Naujasis Baltijos šokis“ pasivietė tik prieš penketą metų. Jie norėdavo atvažiuoti, nes Lietuva tada atrodė labai egzotiška.“ Festivalio lyderiai „Ricochet dance company“ iš Anglijos nieko nenustebina, tačiau „The Ensemble“ atveža pirmą kartą specialiai festivalui sukurtą projektą. O tai jau ir įvertinimas, ir pagarba. Amerikiečiai „Danceteller“ parodo teatrinių šokį, kuriame nagrinėjama AIDS tema. Lietuva dar nesusidūrusi su tokiomis socialinėmis problemomis, neįpratusi apie jas atvirai kalbėti, todėl spektaklis atrodo šokiruojantis ir neestetiškas. Ar dėl to, kad silpnas ir mėgėjiskas, ar todėl, kad lietuviams tokis atviras kalbėjimas prilygo sergančių įžeidimui?

Cia tenka stabtelti ir praleisti tylos bei sunkios blokados metus, kurie į šoną nustūmė ir modernujį šokį. V festivalis įvyksta tik 1995 m. ir žymi naujus, pasikeitusius laikus. Aštėja kritika, griežtėja reikalavimai – publiką nustebinti darosi vis sunkiau. I užsienio trupes jau nežiūrima kaip į neabejotinus favoritus. Nors patys šokėjai, regis, jomis labiau pasitiki: „Ir sis, penktasis, festivalis liudijo vis tą pačią tiesą – lietuvių, „užsiciklinę“ statyti kvestinių choreografų kūrius, savuosius užspaudžia arba nedrįsta patys realizuoti savo sumanyim.“ (A. Imbrasas). Tuo metu paryžietė, A. Mončio sūnaus gyvenimo draugė Daniela Spaniol festivalui surūpėti šokį, besiremiant lietuviška mitologija – jis atrodė kaip gyvas priešaištas tautiečiams.

Penkeri darbo metai festivali subrandina ir paleidžia riedėti įprasta tokiems renginiams trajektorija – vinguotu taku, bet aiškus tikslo link. B. Letukaitė, kalbėdama apie festivalio organizaciją, visada pabrėžda vo siekusi kokybęs, kuriai pagalius įratus vis kaišiojo nuolatiniai buitiniai nesklandumai: „Negali pakvies- ti žvaigždžių, nes jos nieko negauna, tik valgį, nakvynę ir Panėvėžio stiklo fabriko suvenyrų, organizatoriai iki

paskutinių mėnesių nežino, ar festivalis iš tiesų įvyks, o užsienyje grafikas sudaromas dvieju metams į prie- kį. Iki šiol festivalis gyvuoją tik dėl asmeninių kontaktų.“

VI festivalyje pasirodo drastiški ir avangardiški lenkai su spektakliu „Žiūrėk man į lūpas“, sukelia skandalą ir taip pritraukia dar didesnę žiūrovų auditoriją. Tiesa, festivalio organizatorė B. Letukaitė nelinkusi smerkti nesuprastą, įprastą stilistiką peržengusių ar mūsų mentalitetą neatitinkusiu trupių: „Šokio spektaklį reikia žiūrėti iki galo ir pasistengti įsigilinti. Jei scenoje rodo ką nors neiprasto, reikėtų pagalvoti, kodėl taip elgiamasi. Visada ir viskam galima rasti raktą. Kartais pasirenkama nešokėjiska forma, kuri taip pat turi savo paskirtį; kartais prireikia visos valandos, kad galėtum į spektaklį įėti.“

Atsisėsti ir atsipalauduoti negalima – šokis kviečia dialogui, po kurio visi junta pasitenkinimą. Žiūrovas irgi turi būti aktyvus.“ Po kontroversiškų lenkų pasirodo visiška priešingybė – kamerinis baletas „Maskva“, beveik virtuoziškas, tačiau lietuviams pasirodės bejausmis. „Aš kiekviename festivalyje noriu parodyti, kad šiuolaikinis šokis nėra vienos spalvos, kad jis labai įvairus“, – teigia B. Letukaitė. O spauda rašo apie festivalio koncepciją, svyruojančią tarp drastiškumo ir senamadiškumo. Pamažu ir kiek nedrąsiai prabylama apie sastingi bei naujų idėjų stoką: „Auros“ ir festivalio kūrybinę prastovą tėsiasi jau kelerius metus“ (V. Savičiūnaitė). Ypač todėl, kad VII festivalyje nepasiteisina bendras „Auros“ bei „Tamara McLorg Dance“ projektas. Pirmą kartą surengiamas šokio seminaras, vadovaujamas tos pačios T. McLorg, iš jų kasdiem susirinkdavo apie 50 šokėjų. Kitais metais festivali praplėtė „Auros“ ir M. Litvinško improvizacijos, tarptautinis projektas „Keltas“ su 22-iem neigaliais žmonėmis – tai trupės „Attic Dance“, dirbančios su įvairiomis socialinėmis grupėmis, pasiūlymas. Užsieniečiam lietuvių pasirodė imlūs ir atviri; jie pamažu išsivadavo iš kompleksų, atsipalaيدavo. Patys dalyviai manė, kad reikės daryti ką nors konkretaus, todėl šiek tiek nerimavo, tačiau daugiausia teko improvizuoti.

2001 m. festivalis tėsia suakcių maratoną – minimas K. Daujotaitės 80-metis. Ta proga surengiama paroda, „Aura“ pastato „Prisiminimus apie ateitį“, kuriuose atkuriama trys K. Daujotaitės choreografinės kompozicijos. Tačiau pati Lietuvos moderniojo šokio patriarchė atrodo šiek tiek liūdnai: „Dabar modernusis šokis išsigimė. Jam trūksta dvasios. (...) Dirba kūnas ir galva, o emocijos ir siela miega. Dideliu greičiu artėja prie baletu. (...) Reikia šokti, o ne padaryti šokį, jis surepetuoti.“

2002 m. – vėl nauja proga – šokio teatro „Aura“ dvidešimtmetis. Jam skirti „Balsai tamsoje“ (T. McLorg), „Extremum mobile“, geriausias trupės spektaklis, apdovanotas Baltarusijoje, Lenkijoje ir lietuviškajo „Fortūna“, bei vaizdo ir jūdesio projektas. Pagaliau ir teigiami kritikų vertinimai: „Šiemetinis festivalis stiprinis nei daugelis surengtų iki jo. Intymūs ir geriausi atrodė solo spektakliai“ (V. Mozūraitė).

2004 m. XIV modernaus šokio festivalis pirmą kartą įvyksta į Vilnių. Drąsos veikiausiai suteikė ir atvykusi šio festivalio žvaigždė, viena stipriausiai pasaulio trupių – „Limon Dance Company“. I Kauną atvežta tikra ir stebétinai profesionali šokio klasika – ypač vertingas modernaus šokio palikimas. B. Letukaitė prisimena, jog tai pirmoji moderniojo šokio trupė, jos pamatyta Maskvoje, apie kurios gaistroles K. Daujotaitė išgirdo klausydamas „Amerikos balsą“. Išeikusios tais laikais neišveniamus sunkumus, Kauno šokėjai nuvyko į Maskvą ir pamatė, anot jų, šokio dievus. Vėliau likimas lėmė susitikti Drezdene, dar po kelerių metų – Lenkijoje, kurioje jau kolegiškai šoko „Limon Dance Company“ ir „Aura“. Tada tai atrodė beveik mistiškas sutapimas ir garbė šokti šalia tų, kuriais kitados taip žavėtasi. Bendra istorija tėsėsi, ir trupė atvyko į Kauną. „Kažkada apie tai negalėjau net pagalvoti. Įvyko tikras stebuklas. Buvo vedamos ir šokio pamokos. Atmosfera – fantastiška, nors neturėjome muzikos ir repitetavome saltoje salėje“, – nepaprastus įspūdžius prisimena B. Letukaitė.

Nukelta i 6 p.

Festivalio pradžiamokslis

Apie tarptautinį modernaus šokio festivalį

Atkelta iš 5 p.

XV festivalis taip pat pristatė beveik vien užsieniečius. Lietuvai atstovavo tik „Aura“, tačiau atlikusi ne savo, o austrų „Laroque“ trupės choreografės Helenos Weinzierl i Kauno kolektyvą perkeltą projekta. „Jokio mūsų choreografų darbų ignoravimo čia nėra, – tuomet teigė B. Letukaitė. – Kviečiai ir tikėjausi, kad festivalyje naujus darbus parodys Vytis Jankauskas, Andrius Kurienius. Bet jie savo projektų įgyvendinti nespėjo. O didžiausio ir brangiausio metų šokio spektaklio – Airos Naginevičiūtės „Nėščios tylos“ – jau keliais versijas esame demonstravę ankstesniuose festivaliuose. Taigi iš lietuviško repertuaro rodyti paprasčiausiai nebuvok. Keistoka ir liūdina atrodo Lietuvos šokio panorama, tačiau gal tik laiko ir vienos trukdžių įveikta.

I Kauną atvyko garsi Kanados „Kokoro Dance“ trupė, parodžiusi buito stiliaus šokio kompoziciją, kurioje Barbara Bourget ir Jay Hirabayashi sukurė tikrą misticos teatrą. Deja, XV modernaus šokio festivalis išsiminė ir labai nemalonui incidentu, įvykusiu „Quasi Stellar“ iš Graikijos pasiodymo metu. Pirmasis susitikimas su mūsų šalies publiką trupei virto akibrokštū. Nuogi spektaklyje „Moteris. Vyras. Hermafroditas“ šokę šokėjai buvo palydėti beveik kurtinamo fotoaparatu ir mobilinių telefonų spragsėjimo. B. Letukaitė teko pripažinti: „Tai buvo pamoka. Vadinas, mūsų žmonės dar neskiria, kad nuogas kūnas mene yra visai kas kita, nei skirtas pramogai.“

Tačiau festivalis sužibo nauja vadyba: sukurta interneto svetainė, bilietai platinami internetu, o žiūrovus pasiekė puikios kokybės festivalio leidiniai.

Geografija pamažu plečiasi, ir XVI festivalis su šveicarų trupe „Compagnie Drift“ jau nuvyksta į Alytų. O ten – ovacijos, plojimai, nors spektakliui išpuščius salę paliuko pusė žiūrovų. Gal tai ir neturėtū stebinti, nes į moderniuoju šokiu nelepiptą miestą nuvežtas multiplėjimo spektaklis, trinantis ribas tarp koncerto, teatro ir šokio; pažeiktas siurrealizmo, *dada* bei absurdoo principu, susipinančiu su pui-kiu humoru jausmu. Atrodo, kad festivalis ir toliau svyruoja tarp kraštinumų. Vieni jų myli, kiti nekenčia. Jam sekasi, o vėliau užpuola bėdos (beje, šiai metais vienoje Kauno gatvių buvo užpultas afrikietis šokėjas ir choreografas Tchekpo Dan Agbetou). „Dalyviai iš aštuonių pasaulio valstybių, eilės prie bilietų, kuriose buvo galima išvysti net kultūros ministram, bandymai patekti į žiūrovų skaičių ribojusį Kauno kamerinį teatrą, kur naktį vyko pasiodymas su ženklu „N-14“, žiūrovų emocijos, svyrujančios tarp susižavėjimo ir pasipiltinimo – tai šešioliktaji kartą su rengto Tarptautinio modernaus šokio festivalio akimirkos“, kurias išvydo Jūratė Kuznickaitė. Tačiau B. Letu-

kaitė išlieka rami: „Vienų nenoras priimti, kitų – nuoširdus atsvirėmis naujiems išpūdziamams yra tipiška reakcija susidūrus su kitokia patirtimi.“ Tikėtina, jog organizatoriai sąmoningai audrino žiūrovus ir kūrė intrigas – XVI modernaus šokio festivalis skirtas priesingų emocijų būsenų išgyvenimams, jaunuvi dviypumui perteikti.

Pagaliau XVII festivalis į Kauno sceną visavertiškai sugrąžina Lietuvos kūrėjus. „Aura“ parodo savo išpūdingą multimedinių šokio projekta „Time line“ – „tarpdisciplininį šokio performansą su instalacijos elementais, tame, pasitelkiant elektroninį garsą, skaitmeninį vaizdą, lazerio spinduliu metamorfozes ir precizišką šokėjų judesių plastika, siekta atskleisti žmogaus akims nepastebimą santykį tarp energijos, erdvės, materijos ir laiko“ (Vitulės Joneliūnas). Toliau vyksta dvimiesčio mainai: Loreta Juodkaitė su kolegomis bei nuolatinis festivalio dalyvis V. Jankauskas, dabar atvykstantis su daug rimtesnėmis programomis nei festivalio pradžioje. „Festivalyje geriausiai atrodė profesionalūs, tikslingai originalumo siekiantys Lietuvos šokėjų projektais. Savitos idėjos, sugebejimas jas perteikti scenoje ir nuoširdus šokio meno dialogas su žiūrovais niekada nelieka nepastebėtas ar neįvertintas“, – rašė V. Savičiūnaitė.

Tarptautinis modernaus šokio festivalis tampa visapsiūkesnis ir orientuotas į įvairių poreikių žiūrovus. Dabar, kai viskas atvira ir lengvai pasiekiamai, festivalio organizatoriai mažiau tenkina savo poreikius ir labiau rūpinasi publikos švietimu. „Festivaliuose stengiamės mąstyti ne apie save, o apie publikos lygį ir poreikius. Jei kviesčiau šokėjus, kurių man reikia, trupi būtų visai nedaug ir jos būtų išskirtinės, darančios ką nors nauja, nematyta. Dalis publikos vis dar turi susipažinti su moderniojo šokio klasika. Be jos žiūrovai negali suprasti vėlesnio šokio, kuriamo tradicijos lieka vis mažiau. Harmonijos ir melodinguo, pakėlimų, šoulių beveik nėra. Žiūrovai vis dar vertina šokėjų fizinį pasiruošimą, o ne tai, kas už jo slypi. Kita vertus, iš kur žmogus gali tai žinoti, juk šokio pas mus niekas nemoko. Tas spragas savo festivaliu mes ir stengiamės užpildyti“, – pabrėžia B. Letukaitė.

XVIII šokio festivalis siūlo atsi- gręžti į pagyvenusius žmones ir kviečia juos į savo spektaklius. Jų vis daugiau ateina ir į sales, nes per septyniolika metų žmonės ne tik užaugo, bet ir subrendo. Tiesa, „sun- kioji festivalių artilerija“ vis dar glumina ne tik vyresniuosius. Nors pastarajame festivalyje „nebuvo spektaklių, po kurių vertėjo pašokti nuo kėdės ir kaitinti delnus katutėmis (visgi be šokinėjančių žiūrovų šiaisiai laikais neapsieinama), bet ir verčiančių nudelbtį akis buvo mažiau nei ankstesniuose“ (V. Mozūraitė). Publikai vis laukia naujovių, išskirtinių trupių, tačiau organizatorė B. Letukaitė neslepia su jų atranka susijusių problemų. Net peržengus ar įveikus finansų ir erdvės trūkumo sunkumus, koja pakiša naujų idėjų sty-

gus. „Kažkas nutiko, dabar tiek daug techniškų šokėjų, choreografių, bet naujumo ir netikėtumo trūksta. Nuolat kartoja siūliai, jūdesiai, kurie įdomūs tik retai žiūrinčiam šokio spektaklius“, – apgailestauja B. Letukaitė.

Šokio festivalis kiekvienais metais plečiasi laike ir erdvėje. 2008 m. jis parodė spektaklius ne tik Kaune, Vilniuje, bet ir Klaipėdoje, todėl truko ilgai. Organizatoriai siekia jį praplėsti ir įpūsti bendruomeniškumo dvasios, tačiau lieka nesuprasti tų, kurie vis ieško tiesioginių sąsajų su šokiu. Gali būti, jog tokis tarptautinis šokio festivalis išliks ir toliau – tempiantis žiūrovus ten, kur jie savęs esant dar negali išsivaizduoti. Kai tą vietą pagaliau prisijaukina ir joje įsikuria, organizatoriai jau būna sugalvoję naujų išsūkių. Juk „Vakarų šokis vis labiau konceptualėja, orientuojasi į idėją. Forma tolsta nuo tradicinio šokio suvokimo“ (B. Letukaitė). Galima džiaugtis, kad vis dažniau atsiranda žiūrovų, sugebančių aptempti šokį placių ir tolerantiškai. Tačiau kaip atrasti aukso viduri, atvirai priimti viską, ką matai scenoje, ir sugebėti tai kritiškai įvertinti? Juk nebūtina pulti ploti bissams, jei scenoje pasirodė puikūs, bet ne genialūs. V. Mozūraitė tokias lietuvių publikos beatodairiski adoravimo savybes priskiria mums kaip pokolonijinės valstybės piliečiams, kuriems dar reikia šio to pasimokyti. Tačiau Kaunas tuo seno išpratę didžiuotis savo festivalių auditorija, sukuriančia šiltą atmosferą ir malonai nuteikiančia atvykusių dalyvius. „Mūsų festivalis ir „Aura“ turi savo publiką, kuri yra labai įdomi. Ją galime atpažinti net pagal išvaizdą. Žmonės ieško ko nors įdomaus, sudėtingo, profesionalaus, net skausmingo. Tai labai išprusęs žiūrovas, vaikštantis į teatrus, bieneles... Turime gerą publiką, tačiau tą būri norisi gausinti ir pritraukti naujų žmonių. Labai svarbu prisi viloti pirmą kartą. Jei nėra atsitiktiniai, jie sugrįžta ir vėliau“, – teigia B. Letukaitė.

Klasifikuoti ar į tarpsnius skirstyti tarptautinio modernaus šokio festivalio raidą dar kiek ankstoka – lyg įkapėmis rengti tą, kuris dar trykšta gyvybe. Paprasciausiai norėjosi apžvelgti metus, kai festivalis vadavosi iš skurdo, bet liejosi begaliniu entuziazmu ir noru išsi- veržti į kitą pasaulį, vėliau kovojo už būvį dėl idealų, kol pagaliau peraugo į kiek saugesnį ir įprastesnį gyvenimą. B. Letukaitė jo istoriją skirsto iki ir po „Auros“ „Ekstre- mum mobile“. „Tai buvo lūžis, po kurio man pradėjo patikti nauji dalykai, todėl keitėsi ir festivalis.“

Apie festivalio kokybę, raiškos formas ir ryškiausius akcentus sprę- kritikai, kurių, beje, Kaune itin pa- sigendama, nes spaudoje dažniausiai pasirodo ne analitinai ar kritiniai, o anonsiniai ir apžvalginiai straipsniai. Tačiau tai, kad tarptautinis modernaus šokio festivalis yra neabejotinai vienas svarbiausiai Kauno kultūrinio gyvenimo reiškinii, galime drąsiai teigti jau dabar. Istorija tėsiasi...

Laisvės, vergystės pagal Josifą

Gediminas JANKUS

Nors alegorių vinjetėj drakonžudys šv. Jurgis ietį prarado, betgi liko jam arklys ir kardas, ir lig šiolei po Lietuvą jis vaikos uolai tai, kas jam žinoma vienam.

Josifas Brodskis. „Lietuviškasis divertimento“. 1971 m. (Vertė Gintaras Patackas)

nai išsiveržusi iš banalios bendrybės – viešoji įstaiga – rėmų), vadovo P. Venslovo pastangų dėka tapo intelektualinio teatro, minties teatro sinonimu. Teatro (kokis parodoksas!) be nuolatinės buveinės, be (nors ir miniatiūrinės) scenos, be etatų... Bet gal dėl to jis ir laimi. Dėl nuolatinio judėjimo, atsinaujinimo, nesustabarėjimo, sceninės erdvės kaitalojimo. Ar mintį galime išsprasti į rémus? Ar be ryžto ir pasišventimo galima būtų imtis tokio veikalų? P. Venslovas ėmėsi, kaip anksčiau F. Dostojevskio „Idioto“. Juk pagal ši romaną pastatyame spektaklyje „Idioto mišios“ ypatingos ir pelnytos sėkmės sulaukė jo paties ir aktoriaus Vytauto Anužio suvaidinti (gal labiau tiktu išgyventi) personažai.

Ir štai jie vėl drauge. Šikart – „Girtucio“ rūmų salėje (gražu, kad rūmų vadovai suteikė tokią galimybę). Duetas itin sunkioje, daugiaiprasmėje, paradoksų ir negailėtingai atvirų priešingybų konfliktų, filosofinių potekščių pri-sodrintoje pjesėje. „Pi er kvadra-tu“ – taip pavadino statytojai spektaklį pagal J. Brodskio „Marmurą“. Pjesė parašyta 1982 m., poetui jau gyvenant Amerikoje. Akivaizdu, kad sovietinės sistemos marazmas, kurį teko patirti J. Brodskui (persekiojimai, parodomieji teisimo procesai, trėmimas, galų gale išguojimas į Vakarus, kūrybos ignoravimas, draudimas atvykti į té-vų laidotuves), atsisindėjo veikale, tačiau tik tam tikrais niuansais. Autorius atskleidė daug platesnį, universalesnį požiūrį ne tik į sovietinės prievertos sistemą, bet ir apskritai į bet kokį totalitarizmą, žlugdantį asmenybę, paverčiantį ją vergiška, prisaikačia, bejēge ir apgailėtina, nes visuotinės prie-vartos metodai tampa vis subtilesni, pradžioje net nepastebimi.

Visgi koks pranašiškas kalbėjimas. Veik prieš tris dešimtmecius sukurtoje, tada futuristine vadintoje pjesėje J. Brodskis kalba būtent apie mūsų dienas. Kalba tiksliai, aiškiai ir negailėtingai. Atitinkmenys stulbinantys. Totalitari-nė prievertos sistema, gnuždanti ir nepaliektanti vilties, remiasi itin aukštomas technologijomis, visų gyvenimo sričių kompiuterizavimu, galų gale visaapimančiu seki-mu. Mus stebi, mūsų kalbas ir judeisius įrašinėja. Herojai jaučiasi it TV šou bandomieji triušiai, kurie už pavyzdingą elgesį pagal Kodeksus bus laiku pateikiamas rafinuotas maistas ir būtini patogumai. Ar jie laisvi? O kokia dar laisvė reikalinga? Juk viskas sumąstyta ir padaryta be individu. Kompiuterinė (totalitarinė) sąmonė nepaliela vietas abejonei, tikėjimui ir vilčiai.

Nūnai tokia sąmonė (ar sistema) jau įdiegta arba sėkmingai diegia ma ne vienoje Vakarų ar Rytų salyje. Gal ir dėl tokios sistemos ap-raiskų „Marmuras“ nesulaukė tinkamo dėmesio ir įvertinimo poeto tévynėje Rusijoje? Gal sąmonin-gai keliuose pastatymu bandy-muose buvo nukrypta vien į kar-ceryje sedinčių dviejų kalinių tar-

ir laiko paradoksa Brodskij

pusavio santykius, jų kacetinį žargoną arba vien į antikinės Romos imperines užmačias?

„Teatro projektų“ kūrybinė grupė išvengė panašių pagundų žengti lengviausiais keliais ir pasirinko itin sunkią, tačiau garbingą ir gan motyvuotą pjesės traktuotę. Kūrėjai dėmesį sutelkė ne tik į individua naikanančios sistemos analizę, tačiau ir itin įtaigiai atskleidė dviejų priešingų požiurių skirtumus. Požiurių į laisvę, amžinybę, į laiką. Spektaklyje abu personažai (V. Anužis – Publijus, P. Venslovas – Tulijus) meistriškai, sugestivai, su kylandžia vidine jėga, tiesiog preciziškai analizuoją savo pojūčius, pamažu atvesdamai personažus į dramatinę atsižerimą, sceninį nušvitimą. Tasai nušvitimas labai skirtinas, juk Publijus ir Tulijus – visiškos priešingybės. P. Venslovas savo personažui su teikia tikro roménų patricijaus bruožų, jis niekina barbarus (Rytus!), kuriu atstovas ir yra V. Anužio Publijus. Neslepiamas aristokrato panieka sibaristiniams kameros (globalinės visuomenės) „ben-drakalinio“ pomégiams, stoikų filosofijos pamokos, roménika išmintis, galų gale akcentuojamos antikinės pilietinės dorybės – štai kas man įsiminė šiame itin talentingai atskleistame charakterye.

Apskritai Vakarų ir Rytų kultūrų bei filosofinių sistemų sankirta ir bendrybės itin domino J. Brodskį. Tokių užuominų gausu ir šioje pjesėje, galima netgi įžvelgti tam tikrus krikščionybės ir judaizmo skirtingumų aspektus, tad V. Anužiuui teko nelengva užduotis – nenupiginti savo herojaus, neminti buitinio psychologizmo keliu, o ieškoti netikėtų sprendimų. Juk toks suprantamas jo troškimas išsivaduoti, pasidžiaugti kasdieniais paprastais malonumais, kurių mums teikia laisvę. Tačiau būtent čia ir prasideda paradoksa. Laisvė tokia reliatyvi savyoka... Tam-siausioje vienutėje gali jaustis viudai laisvas. Tai, remdamasis se-novės graikais ir roménų imperatoriumi Marku Aurelijumi, nuolat pabrėžia P. Venslovo Tulijus.

Tad spektaklio kulminacija, mano manymu, tampa Tulijaus savanoriškas grįžimas į kalėjimą – Bokštą, pasirenkant vidinę laisvę, taip metant iššūkį visai totalitari-nei sistemai. Ar tas iššūkis pajėgus bent suvirpinti jos pagrindus? Tikt Laikas atsakys į šį retorinį klausimą. Laikas, kurio amžinumas ir begaliniškumas J. Brodskio gan išsamiai analizuojamas personažų gičiuose, vienoje vietoje netikėtai pavirsta itin žemiska ir nesunkiai išsifruojama metafora: „Juk Laiką jie matu visoje imperijoje...“ (akivaizdi aliuzija į sovietmečių transliuotą oficialiosios ideologijos persunką žinių laidą „Vremia“). Aktoriai neakcentuoja tokį užuominą, tačiau jos nekupiūrotos ir atskleidžia jau mano minėtos sovietinės sistemos grimatas. Juk ir Bokštą, kurio vienoje kame-roje (celėje), aprūpinti visomis moderniausiomis technologijomis, dienas leidžia personažai, įvaizdis

primena garsujį Ostankino TV bokštą (Publijaus ir Tulijaus užuominos apie restoraną po jais ir nuolat įjungtas TV kameras, sekancias kiekvieną judesi).

Sąmoningai akcentuoju tik aktorių bendraminčių kūrybinę sémę. Šio spektaklio režisierius ir dailininkas – Artūras Šimonis. Itin sékmenga režisūra, retas atvejis, kai, nejausdami režisūrinio diktato ir „kietos linijos“, aktoriai atskleidė geriausias savo talento savybes. Subtiliai padedami režisieraus – būtent padedami, o ne trukdomi. Mano manymu, ir A. Šimono scenografija išryškino svarbiausius spektaklio akcentus – juk ne be reikalo pakeistas pavadinimas. „Pi er kvadratu“. Skritulio plotas tampa begalybės ir amžinybės simboliu, apie tai kalbama ir pjesėje, tačiau J. Brodskis labiau akcentavo marmuro kaip nemarybės ženkla, todėl jo personažai apsupty garsiųjų antikos poetų ir filosofų biustų kopijų. Būtent tie marmuriniai, sunkūs klasikų luitai ir padeda Tulijui išsivaduoti iš ne-laisvės, tiesa, laikinai.

Statytojai atsisakė ryškios antikinės linijos. Dailininkas demonstruoja vienintelį biustą – nesunkiai atpažįstamo proletarinės revoliucijos vado Vladimiro Lenino, paskui kurį Tulijus nulekia Bokšto papédėn ir tampa laisvas. Fone, lyg be-sikėsinantis užgrūti mus ir abu he-rojus, képso vienas iš Maskvos stalinių dangoraižių, ekrane mirguiliuoja spėriai besikeičiančios kompiuterinės grafikos figūros ir ganukli, skurdi aplinka, kurioje bene svarbiausiu atributu tampa spintelė (beje, V. Anužis labai netikėtai improvizuoja su ja ir su kone „meilės“ objektu tampančiu biustu). Tai nedviprasmiškai atskleidžia kūrėjų sumanymą paryškinti būtent so-vietinės prievartos sistemos ekscessus. Šio tikslo siekti padeda ir kompozitorius Antano Jasenkos muzi-kinės kompozicijos, kartkartėmis grēsmingais garsais primenančios, jog totalitarinė sistema gyva, jog tik vidinės, tikrosios laisvės sieki-mas gali ją nugalėti.

Kokiui keliu žengti – gal kupinu antikinės išminties, paradoksa-liu, intelektualiu, reikalaujančiu pamastymu ar apsisprendimui? Man regis, spektaklio kūrėjai bū-tent tai ir siūlo. Nepramygtinai. Subtiliai ir labai talentingai.

Spektaklis itin skaudžiai priminė sovietinės sistemos mums bruk-tą absurdą, išpuolius prieš laisvą dvasią. Priminė ir paties poeto protestą, nuskambėjusį visame pasaulyje po kruvinų Sausio 1945 Lie-tuvuje. J. Brodskis, Tomas Venclova ir Czeslawas Miloszas tada pa-smerek „nežmonišką Sovietų iš-puoli prieš Lietuvos žmones“. Sau-sio 1945 jie prilygino bjauriausiemis sovietų sistemos ekscesams...

Priminimas aktualus ir skaudus kaip kirtis. Ypač tiems, kurie tokiu užmaršūs, atlaidūs, geranoriški, tiesiog spinduliuote spinduliuoja vidiniu liberalizmu. Tikt ne-spinduliuoja vidine laisve ar jos siekiamybe...

Salve!..

„Šv. Jokūbas“.

Sigita Maslauskaite.

Šventieji, peizažai, naturmortai

Vitalija NORVILIENĖ

Kaune, galerijoje „Aukso pjūvis“ (K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53), pirmą kartą eksponuojama vilniietės dailininkės Sigito Maslauskaitei kūryba. Pradžioje nustebi, kad didelės, sunkiasvo-rės, ekspresionistinė maniera tapytos rudeniskų spalvų drobės pri-klauso šiai smulkaus sudėjimo, tra-pios, jaunos moters rankai. Pirmiau-sia dėmesį patraukia religinių, bibliniai S. Maslauskaitei paveikslų siužetai, pavyzdžiu, darbai „Bé-gimas į Egiptą“ (2008), „Kanki-nystė“ (2009), stambios, dramatiškos šventųjų Jeronimo, Jurgio fi-gūros, didingumo, užmojo išpūdį keliantys peizažai su kalnų masy-vais ir pan.

S. Maslauskaite nesiekia kūryba išreikšti savęs, kaip būdinga daugeliui šiuolaikinių menininkų, jai svetimas romantiskumas, ji neban-do patiki, iškilti, būti savo darbuose „graži“. Nors dailininkė trejus metus praleido saulėtoje Italijoje, kurioje studijavo bažnytinę paveikslą, jos kiek grubokos faktūros, raiškių potėpių menas išliko šiaurietiškai „sunkus“. Spalvos tamsios, žemis-kišos, tirštos, jos tai išnyra, su-skamba, tai vėl pradingsta, tarsi pa-sislėpdamos už debesų. Akivaizdus dailininkės profesionalumas, ji dir-ba racionaliai, siekdama paprastumo, formos ir turinio aiškumo.

Autorė dažnai remiasi krikščioniško turinio ikonografija, cituoja garsius klasikų paveikslus. Šioje

parodoje rodomi „Šv. Jeronimas“ ir „Šv. Petras“ nutaptyti žvelgiant į Ge-orgeo de la Touro šedevrus. Kiti šventųjų atvaizdai, kaip „Šv. Marija Magdalietė“, „Šv. Jokūbas“, „Šv. Jurgis“, neturi pirmavaizdžio, juos tapytoja kūrė „iš natūros“, figūroms suteikdama kanoninių atributų, leidžiančių atpažinti konkretius šventuosius.

Menininkai pavyksta kūrinius apgaubti dramatišku misticizmu, juntamu ir jos religiniuose paveiksluose, ir naturmortuose. Didžiulė-se drobėse vaizduojami peizažai taip pat perteikia ilgesio, nerimo, vienatvės nuotaikas. Autorė tapo tirštai, mėgaudamas spalva, jai patinka pats tapybos procesas, net jei kas kartą tenka grumtis su medžia-gomis bei savimi. Nors kompozicijose atpažįstami žmogaus figūros motyvai, peizažuose – antropomorfiniai elementai, vis dėlto S. Maslauskaitei kūryboje dominuoja ne literaturinė, bet tapybinė raiška. Menininkės teigimu, kūriniu pavadi-nimą dažnai lemia jau užbaigtą jo forma, tai, kas paveikslė „pasirodo“: ar jis virsta kontempliatyviu, būties lengvumu dvelkiančiu kūnu, ar įgauna sunkiasvorio šiaurie-tiško ekspresionizmo bruožą.

Žvelgiant į S. Maslauskaitei kūrybą, būtų galima sakyti, kad tai dailininkė, turinti absolucią kūrybos laisvę, apie kurią svajoja daugelis menininkų, mat jai nereikia rūpin-tis, kaip iškilti publikai, kaip par-duoti savo darbus bei užsidirbtį pra-gyvenimui, ji duoną valgo iš me-

notyros. 1996 m. baigusi tapybos studijas Vilniaus dailės akademijoje, 1997-2000 m., kaip jau minėjo-me, gilinosi į bažnytinio paveldo studijas Grigaliaus universitete Ro-moje. 2005 m. īgijo menotyros daktaro laipsnį Vilniaus dailės akademijoje, o netrukus paraše knygą šv. Kazimiero ikonografijos tema. Šiuo metu S. Maslauskaite dirba Bažnytinio paveldo muziejaus Vil-niuje direktore, o laisvu metu atsi-deda kūrybai.

Nors dailininkė savo paveikslams specialiai neieško religinių temų, ikonografijos studijos, diserta-cija, bažnytinės inventoriacijos savaimė daro iškai, iš čia atėję jos angelai, jeronimai, jurgiai. Kas dar lemia šių motyvų dominavimą? Ti-kėjimas? Atgaila? Kasdienybė? Kitados S. Maslauskaite viename interviu pasakė: „Manyje per daug vakarietiškosios krikščioniškos tra-dicijos: nuolatinai sajūnės taršy-mai, konfliktai neleidžia paliki švelniai prasišviečiančios drobės, verčia ją tapti ir pertapti „nuo kampo iki kampo.“

Kita vertus, Sigita nesureikšmi-na nei to, kad yra menininkė, nei pa-čių savo darbų. Kalbėdama į santū-ri, racionali, susikaupusi. Si įvairia-pusiai talentinga bei darbštī mo-teris sako, kad tokia kūrybinė laisvė būtų neįmanoma, jei greta nebūt mylinčių tėvų, kurie ją nuoširdžiai palaiko, jei neturėtų geros dirbtuvės, kurioje yra visos sąlygos kurti. Nors baigus tapybos studijas mokslo draugai kalbėdavo, kad tapyba miršta, darosi visuomenei neįdomi, o daugelis kolegų pasuko eksperi-mentavimo link, S. Maslauskaite nuosekliai tebeinei tradiciui ke-liu, nužymėtu jos mokytojų dar nuo J. Vienožinskio dailės mokyklos lai-kų – Arvydo Šaltenio, Povilo Ričardo Vaitiekūno, Petro Repšio ir kt. Vėliau jie S. Maslauskaitei dėstė ir Vilniaus dailės akademijoje.

Nuo 1996 m. dailininkė surengė per dešimtį personalinių parodų, dalyvauja grupinėse parodose, nuo 1997 m. kasmet organizuoja kūrybos simpoziumus, vadintamus Alantos ple-nerais. Kauniečiai S. Maslauskaitei kūrybos gali pasižiūrėti iki spalio 18 d. 1997-2010 m. sukurtų darbų paroda vadintasi „Šventieji, peizažai, natu-rmortai“, šios parodos kuratori – architektė Gražina Pajarskaite.

Autorės nuotraukos

„Béginas į Egiptą“.

Autoriaus asmeninio archyvo nuotrauka

Vytautas KAZIELA

***

ar pas jus
šitaip karšta
kaip karšta pas mus

mes gulim nuogi
be odos
ir drabužių

galiasiai
nusimetam plaukus
debesim atiduodam akis

mažėjam
kad tilptum
i adatos dūri

***

netikiu
šiuo gyvenimu
bandau įtikėti kitą

geresnį
ramesnį
su ryto šviesa languose

mes gimsim
prie jūros
arba kalnuose

ir niekad negrįsim

***

kai aš praeinu
pabėga vaikai
ir nusigręžia moterys

tik motina
stovi
ir žiūri kaltai

lyg nunuodytas
būčiau
arba pasikorės

akmeniu kristi
vietos néra
tako néra
mano kojai

***

laukiau
jo žingsnių
tikejau
kad bus pasakyti
žodžiai

galvojau
kad plykstels šviesa
krypti
ar mūsų menkumą
parodant

***

gimti
gyventi
numirti
ir prisikelti

baisiausia
sakai
ateini
iš tenai

ir nera ką išgelbėt

***

neprisimenu nieko
ugnies stulpas
nušlavé viską

pats savyje
susigūžęs esu

būtų turbūt
per drąsu
tai įvardyt

***

imu pastebeti
kad Dievas
sensta
kartu su manim
ir darosi išmintingas

***

ne tau
jūra dainuoja
savo dainas
jūra dainuoja krantui

tu tik smiltelė
kur vėjas nuneš
tu tik plunksnelė
praskrendant paukščiui

***

yra kažkas manyje
ne tik šis
senstantis kūnas

kas žiūri į viską
ne mano akim
kas žiūri į tolį
apmasto kelionę
prisimena tai ko nebuvo
lyg perplauktą jūrą

kas liko anam krante
neprisimenam ko
ir ko nežiūrim

ženklai danguje
susigeria čia
iš smėli

kūnas nubqla druska
neverk mano vaike

niekas néra pradžia
ir niekas čia nesibaigia
apsisuka ratas
užklumpa šviesa

mes esam keleiviai

***

nieko néra skaudžiau
nei gyvenimas
nieko néra sunkesnio

paukštis nulaužtu sparnu
jūros pakrantėje

vėjas dainuoja savo dainas
apie laisvę ir mirtį
baimės néra akyse
bandymas tai patirti

***

šitos moterys nori
tiktais ištekėti
jos kaip skiedros
kur ieško užuovėjos

po dangum joms baisu
ir tikriausiai
per aukšta
jos nemoka mylėti

jos nemoka stovėti
ant vėjo ir laukti
lyjant lietui
ilgai ilgesingai tylėti

vejas nupučia balsą
ir aidą
jų net vyrai
nebūna poetai

***

nebijok sakau
mano mergaite
esu tarp tavęs
ir to kurs dinga
prieš trisdešimt metų

nesu įrašytas
sarašuose
arba nuosprendžiuose
nebuvau gimęs
ir niekad nebūsiu
palaidotas

tau nereikia
manęs bijoti
ar laukti
laukimas kada nors
pasibaigia
ir baimės

tai kas esu
neturi net vardo
esu raidėmis užrašytas
ant smėlio

tai kuo tikėjom

***
kartą
užmigus pliaže
pavogė vieną batą

vienakojis
sugrižta nakčia
klumpha ant ledo

tavo burna tuščia
nei dantų nei liežuvio
duria paširdžiuose
duria ir duria

***

Dieve tu mano ir vėl
prasideda maratonas
pergalių rékia visiem
pralaimejimą vienas

viemas palatoj tuščioj
naktis kelinta nebemiega
tunelio vis dar né
anei į dangų sniegas

tyliai nukloja grindis
ijungia neoninę šviesą
pro mikroskopą akis
lyg į save žiūrėtum

***

nevyrusiai ilgas gyvenimas
lygus be aistros šiurpuliukų
ir nuovargis čia iš vienatvės
iš ilgo buvimo sunkumas

kartoju paleiskit užtenka
jau valandos tarsi žvyras
atsiskiria valtis nuo kranto
tiktais nurūdijus grandinėms

***

sakau nedarykim nieko
te viskas iš lėto miršta
gera į tai žiūréti
tarsi pro stiklą

žarijų kaip dengia pelenas
kaip uolą įveikia samanos
kaip smėlis sustingsta saujoj
iš saujos išrieda akmeniu

***

viskas čia buvo gerai
lova
stalas
kédė
tai ko mums reikia

nežinau neprisimenu
ko čia atėjės buvau
apsižvalgau
kažką atpažistu
kažkas kelia gailestę

apsiaustą nukabinu
nuo vinies
kepurę ar skrybėlę

***

išplėsti namai
atlapotom durim
žiūri mano gyvenimas
tuo ko neturi

***

nesu
vienas iš jų
esu
vienas iš vieno
niekas
nebandė sudėt

pabandė atimt
pasisekė

***

atmink
néra net anų dviejų
kurie atbulomis
išejo į krantą
akyse liko
per daug vandens
sunkūs jų žvilgsniai
krinta ant mūsų

néra net anų dviejų
jų alsavimas kvepia jūržolėm

***

sapnai
kur šią naktį
sapnavom

darosi pavojingi

***

kiekvieną ryta
viešpatie
tau aš meldžiuosi

vakare
jau kurčias
ir aklas
sustingęs
ir nesilankstantis

ar galima
kam dėkoti
uz tai ko netenkame

Apdovanojimų „Tikra muzika 2010“ laureatai

Jau trečius metus spalio 1-ąją, Pasaulinę muzikos dieną, buvo prisimintos ryškiausios Kauno muzikos figūros, prisiėjusios prie miesto ir visos šalies muzikinio gyvenimo – atlikėjai, pedagogai, debiutantai, kolektivai. 2008 m. gimė graži tradicija – apdovanojimų „Tikra muzika“ teikimas ir metų muzikų pagerbimas. Šiemet Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus M. K. Čiurlionio galerijoje apdovanojimai „Tikra muzika 2010“ už nuopelnus muzikos srityje buvo įteikti šiemis kauniečiams:

Aušrai GELUSEVIČIENEI – už „Vasaros muzikos akademijos“ projekto su manymą, iygvendinimą ir pedagoginį talentą.

Ksaverui PLANČIŪNUI – už jaunosios kartos muzikinį lavinimą ir chorinės muzikos puoselejimą Kaune.

Beatai VINGRAITEI – už profesionalų muzikos atlikimą ir ištibių partnerystę su Kauno solistais.

Juozui MALIKONIUI – už viso gyvenimo kūrybinę veiklą, dainavimo aukštumas ir vokalinės muzikos sklidą Kaune bei pasaulyje.

Žanui VORONOVUI – už ryškius, įvairioplanus charakterius scenoje ir vokalių meistrystę.

Motiejui BAZARUI – už kūrybingas akademinių muzikos ir džiazo jungtis.

KAUNO MIESTO SIMFONINIAM ORKESTRUI – už reikšmingą indėlį į miesto bei visos šalies muzikinį gyvenimą.

Alvydai ČESIENEI – už lietuvių muzikos paveldo saugojimą ir tradicijų perdavinimą jaunimui.

Jolantos MILIŪNIENĖS nuotrauka

Muzikavimo džiaugsmas

Šiemet prizą „Tikra muzika“ Mokytojo nominacijoje pelnė pianistė Aušra Gelusevičienė, Kauno Juozo Naujallo muzikos gimnazijos pedagogė. Garbingo įvertinimo sulaukė jos projektas, jau ketvirtus metus netoli Raudondvario esančiam Didvyrių kaime steigiamą Vasaros muzikos akademiją. Kalbiname šiumečio prizo laureatę.

– Esi pianistė, beveik suaugusių sūnų muzikų mama; atrodytu, jog „auklėjamojo“ darbo netruksta... Kaip sumąstei Vasaros muzikos akademiją?

– Projektą sumaniai visų pirmą dėl praktinių paskatų. Daug metų dirbu obojų ir fagotų klasių koncertmeistere, žinau, kad šios speciablybės nėra itin patrauklios dėl instrumentų specifikos – palyginti sunkaus valdymo ir sudėtingos konstrukcijos (dvigubų liežuvėlių). Tad vienasyk vasaros metu, kai „nespaudžia“ laikas, pabandžiau surburti pedagogus ir jaunuosius puciamujų instrumentų specialybų atlikėjus spręsti šiu problemą. Pirmieji akademijos mokytojai buvo trise su Vytautu Masteika bei Artūru Mikoliūnu; visuomet žavėjausi šiu pedagogų atsidavimu savo profesijai ir ypatinga pagarba mokiniiui, taip pat tuo, kad jų mokiniai ne tik profesionaliai parengti, bet ir aprūpinti instrumentų detaliemis. Taigi pasiūliau kolegom savaitę paekperimentuoti – padėti vaikams geriau pažinti instrumentų konstrukcijos bei atlikimo paslaptis, o patiemis išsiaiškinti, ką galime nuveikti per tokį trumpą laiką. To eksperimento rezultatas buvo puikus baigiamasis koncertas ir mokinį gebėjimas savarankiskai pasigaminti liežuvėlius. (Beje, šios idėjos negalėčiau realizuoti be savo vyro Artūro Gelusevičiaus pasiaukojimo – jis padėjo įsteigti VšĮ, sutiko dirbtį įstaigos direktoriumi, atliko darbus, kurių imtis neturiu patirties.)

Kita, labiau meninė, projekto at-

Jolantos MILIŪNIENĖS nuotrauka

siradimo priežastis – noras ramioje, neskubrioje aplinkoje įskieptyti vaikams kamerinio muzikavimo džiaugsmą. Kadangi jaučiamas muzikos literatūros kameriniams ansambliams stygius, teko pačiai aranžuoti kūrinius turimiems instrumentams, ieškotis opusų, kur ir pradedantis, ir gerokai pažengęs atlikėjas galėtų groti šalia. Jauniesiems muzikantams labai svarbu koncertuoti, išgyti profesinės bei sceninės patirties. Ne mažiau svarbu gerają patirtį skleisti įvairiuose regionuose, tad akademijos metu parengtą koncertinę programą rodydavome įvairiuose miesteliuose – nuo artimesnių Šakių, Kazlų Rūdos, Garliavos iki pat Šalčininkų, Švenčionių, Kupiškio. Baigiamasis akademijos koncertas tradiciškai vyksta Raudondvaryje, gimtajame kompozitoriaus Juozo Naujallo mieste.

– Kuo ypatinga akademijos at-

grojimo „fanatizmu“, reiklumu sau, stengiasi lygiuotis į lyderius.

– Kokio atgarsio projeketas slaukia Lietuvoje? Kas dalyvauja akademijoje kaip klausytojai ir pedagogai?

– Akademijoje susitinka įvairių mokyklų – Kauno J. Naujallo muzikos gimnazijos, Kauno J. Gruodžio konservatorijos, Vilniaus J. Tallat-Kelpšos konservatorijos, Kauno A. Kačanausko muzikos mokyklos, Nacionalinės M. K. Čiurlionio muzikos mokyklos – moksleiviai. Manau, mūsų veikla reikalinga Lietuvos pedagogams, ypač pūtitikams, nes kasmet prie mūsų prisideda vis naujujų bendraminčių. Džiaugiuosi, kad jau pirmais metais mūsų entuziazmu „užsikrėtė“ tokie fagotų meistrai kaip Šarūnas Kacianas (beje, baigiamajame koncerte muzikavęs drauge su savo ikurtu „Vilniaus Fagotynu“) ir jo mokinys Povilas Bingelis, šiuo metu dirbantis ir gyvenantis Šveicarijoje. 2009 m. Vasaros muzikos akademijos moksleivių mokė menininkai ir pedagogai Vytautas Sriubikis (fleita, Šveicarija), Vilmantas Kaliūnas (obojus, Vokietija), Martynas Šedbaras (fagotas, Vokietija), Ernestas Epifanas (indiška fleita, Indija).

Šalia profesinių užsiėmimų nuolat vyksta įdomūs susitikimai – su keramike Rūta Bartkevičiūte kūrėme molinius instrumentus, su aktoriu Tomu Erbréderiu kalbėjomės apie elgseną scenoje, su VDU prorektoriu kunigu Kęstučiu Kevalu dalijomės gyvenimo patirtimi, Kauno fortų istorijas atskleidė lektorius Domas Bartkevičius, su Dailės akademijos lektore, tapytoja Jovita Aukštikalnyte diskutavome apie kūrybinius dailininkų ir muzikų panašumus ir skirtumus, bandėme spalva išreišksti garsą. Nepraleidome progos pasimankštinti ir pasilinksinti, juk vasara...

– Kokie įdomiausi šiųmetės akademijos įspūdžiai?

– Nuo 2009 m. Vasaros akademijos moksleiviams suteikiama galimybė susipažinti „iš arti“ su dabarties Lietuvos kompozitoriais, su tais žmonėmis, apie kuriuos jie žino iš muzikos istorijos pamokų. „Pirmai kregždė“ tuo-

met buvo Zita Bružaitė, specialiai akademijos orkestrui sukūrusi ir baigiamajam koncertui parengusi pjesę „Sapnai“. Šiemet bendradarbiavome su kompozitoriumi Ramūnu Motiekaičiu, klausėmės jo

kūrybos, repetavome jo mums sukurta kūrinį „Šaukiniai vasaros pabaigai baltais klavišais“. Moksleivai bendravo su eruditu, filosofu, subtiliu, reikliu sau ir kitiemis menininku. Ši pažintis paskatino juos įdėmiau pažvelgti į muzikos esmę, susimąstyti apie profesinio meistriskumo paslaptis – garso paruošimo „filosofiją“, garso bei tembro spalvų girdėjimą, muzikinės minčių išprasmimą. Mano manymu, tokioje „kūrybinėje laboratorijoje“ šiuolaikinė muzika atrandama noriai ir džiaugsmingai, tai labai reikalingas ir prasmingas darbas, tiek auginant jaunajį muzikantą, tiek brandinant šiuolaikinės muzikos atlikėją bei mylėtoją. Kita vertus, tikiu – bendradarbiavimas su jaunais muzikais būna įdomus ir pačiam kūrėjui...

Šiemet su moksleiviais dirbo vokalo mokytoja Gerutė Salomėja Stračkaitytė. Ši disciplina, ko gero, turėtų būti privaloma kiekvienam muzikui, nes dainavimas ne tik sureguliuoja kvėpavimą grojimo metu (to reikia net pianistams!), bet ir natūralų frazavimą, garso amplitudės pajautimą. Džiugu, kad pirmąkart buvo surengtas vokalinės muzikos koncertas, Vasaros muzikos akademijos mokiniai dainavo harmonizuotas lietuvių liaudies dainas.

Taip pat šių metų naujiena – darbas su dirigentu Vytautu Lukočiumi. Jo vadovaujami vaikai labai greitai perprasdavo interpretacines muzikos subtilybes. Esu be galėdėkinga maestro, kuris sugebėjo išreišksti mūsų darbo prasmę ir rado laiko Vasaros akademijai.

Vasaros akademijos veiklą remė Kauno miesto savivaldybė, Kultūros ministerija, Kultūros rėmimo fondas, Vytauto Landsbergio paramos ir labdaros fondas, S. Šimkevičiaus II, VšĮ „Vaikų kūrybinių sugebėjimų ugdymo centras“. Esame jiems nuosordžiai dėkingi.

Kalbėjosi Eugenija ŽAKIENĖ

Proskripcijų sąrašas

Andrius JAKUČIŪNAS

Šią akimirką, kai pradedu rašyti straipsnį, kieno nors toliregėse smegenyse turbūt jau formuoja mintis apie naują filma ar serialą: filmą, kuriamoje bejėgė auka – vienės kankinys – sukilis priės sistemą ir pralaimės, fone skambant žiūrovų aimanomis ir plystant rauna-miems plaukams. Nūdieną net ne reikia galvoti siužetų – jie, o ir patys kankiniai, nesunkiai randami laikraščių kriminalų skyriuose, vieni – labai perspektyvūs, jaudinantys, kiti – nelabai, bet rinktis visada bus iš ko. Šiuo metu atrodo, kad daugiausia šansų tapti filmo heroje netoliome ateityje turi Eglė Kusaitė – jos bylos įtampa televizijose ir laikraščiuose vis labiau sirpsta, vieną dieną grasinasi užgožti netgi didžių dabarties kankinių šlovę. Nors nebūtinai ji – kankiniai mūsų žiniasklaidoje aptinkami mikliai, ir jeigu tik kas nors viešai pademonstruos savybes, dėl kurių pasirodys panašus į tą, į kurį verta įtikėti ir jam atnaujinti, filmas apie jį bus. Bet E. Kusaitė galimių turi – nūn jai te reikia atkakliai neigtis kaltinimus, akrai kartojant žodį „susidorojimas“, ir vieną dieną, galimas daiktas, jos didvyriškumas išsprogs televizoriuose kaip pumpuras. Ką ten pumpuras, kaip tikra bomba Marijos žemėje, kad lengvatikiams ne reikėtų jaudintis, jog gruntas po ju kojomis buvo supurtytas nepakan-kam stipriai.

Na, bet kol pačios naujausios naujienos neekranizuotos, turime tenkintis vakarykščiais ar išvis užužvakarykščiais trupiniais – antai anadien rinkomės į vienos kolegės butą žiūrėti filmu „Pilotas“, kitados sukurto po apkaltos proceso atstatydintam prezidentui Rolandui Pakui reabilituoti, ir naujausio (taip pat neabejotinai ir akiplėšiukiaus) Rolando Skaisgirio prodiusuoto serialo „Drąsos kaina“ keleto pirmųjų serijų (nors serialo kūrėjai kelissyk viešai neigė, kad herojus yra Drąsiaus Kedžio prototipas, akivaizdu, jog tai tik ižūlokas maiavymasis – panaši ne tik seriale besiskleidžianti istorija, bet ir patys personažai „visai kaip gyvi“). Be abejo, šiu filmų sukūrimo aplinkybės ir tikslai labai skirtin gi. „Pilotas“ – propagandinė produkcija, skirta artėjantiems rinkimams, „Drąsos kaina“ – komercinis projektas, skirtas *durniemis žmonėms*, – matyt, apie TV auditoriją mąstoma tokiomis kategorijomis, – todėl sąmoningai pagaminatas primityvus, kupinas klišių, grįstas stereotipais. Pagrindinis ir vienintelis jo tikslas – pinigai. Metaforiskai kalbant, vieną filmą kūrė desperacija, kitą – cinizmas, ir šiuo pozūriu jie be galo skirtin gi, tačiau jų abiejų, taip pat ir ateityje numanomo filmo apie E. Kusaitę, esmė – ta pati.

Neslepiau, šią programą sumanėme tikėdamies iki soties prisijuokti – beje, tai didžiąjį dalį laiko ir darėme, nes „Drąsos kainos“ herojų elgsena labai jau priminė meksikietiškus serialus, nors veiksmas vyko ne prabangiuose rūmuose, bet Garliavos alytnamiuose ir garažuose, dūsaujama, skeryčiojama rankomis ir mušamasi į krūtinę buvo taip pat dažnai kaip „Vergėje Izauroje“ arba

„Turtuoliai irgi verkia“ (Ką gi, lietuviškų serialų kūrėjai, regis, pagaliau pramoko žanro taisyklių ir daugiau neleis aktoriams prieš kamerą elgtis kaip Šarūno Barto „Laisvėje“ arba Algimanto Puipos „Moteryje ir keturiuose jos vyruose“.) Nemokšiška, vietomis apgailėtina „Pilote“ vaidinusiu (tiksliau – ekrane besisukinėjusi) aktorių vaidyba apskritai buvo juokingesnė už pačią juokingiausią humorą laidą, ką jau kalbėti apie scenarijaus nesklandumus, nenuoseklumą, neskongiumą, saldésius ir paprastą idiotizmą, kuriuo vadinamas „filmas“ sunkte persunktas. Sunku pasakyti, kas ir dėl kokių priežasčių pavadino tą niekalą „filmu“, nes jis tikrai buvo dar negrabesnis, atsi-prašau, kvailesnis, negu agitbrigados koncertas kokiam kultūrnamyje, vulgaresnis už kaimo kapelų juokelius, nesuprantamesnis už partiją „Tvarka ir teisingumas“ ir net už patį „tikrajį Prezidentą“, kitados svaigaus aukščio baimę įveikusio tualetiniu popieriumi. Absoliutus, totalinis jo kūrėjų nemokškumas tiesiog badė akis, bet tuo pat metu ir kurstei vaizduotę: antai jo logika (filmo logika, žinia, ne visada sutampa su gyvenimo logika) reikalavo, kad prezidento prototipas permiegotų su Dalią Kutraitę įkūnijusia personažė, kuri visą filmą meilai šypsodamasi trynési aplink jį, – išspūdį, kad tarp jūdviųjų kas nors tuo tuoj nutiks, stiprino ir ne išprastai silpnas, fragmentiškas Laimos Pakšienės vaidmuo. Tačiau užuot atvirai vertęs panelę ant kušėties (kaip tyčia, jie nuolat vis kur nors likdavo vienį), herojus reikšmingai nutildavo ir pradėdavo šnekėti apie „Lietuvą ir jos žmones“. Žinoma, mes juokėmės, iš pradžių kultūringai, po to – isteriskai. Galų gale pradėjome juoktis iš visko, neįmanomai juokingas tapo net propelerių sukimasis ekrane, Ingos Pakšaitės prototipo nebuvinimas (pasirodo, dėl nežinomų priežasčių scenos su jā buvo iškirptos), A. Šurnos įkūnijamo V. Landsbergio beveik metafizinis blogumas ir t. t. Juokėmės, tačiau bégant minutėms vis labiau jautėme, kad pradedame juoktis iš paties juoko, nes siužetas, o tiksliau, tai, kas turėtų būti siužetas, nieko negali pasiūlyti, juokėmės, apsitaškę kelius nuosavomis ašaromis, kad nebūtume ištiki stuporo ir tremoro, kad ne išprotėtume nuo bukumo ir bergždystės, kurių svorį tą vakarą neapgalvotai pasiryžome užsikrauti.

Kodėl pasiryžome? – šis klau simas sprogo kolegės kambarje dar nesibaigus filmui, atsiaprāšau, „filmui“. Mes sédėjome ištiki to klio nedidelio, nekonkretaus, tačiau labai gerai suvokiamo siaubo, blogajam Landsberguiu ekrane grojant Čaikovski, ir jautėmės išsunkti, išspievartauti kartu su lengvatike liaudimi, suteršti ir pažeminti. Prezidentas dar tik skrido pasitiki politinio kryčio, o mes jau buvome nukritę ir išsitaškė, – stai kas būna, kai nemoki skraidyti, – todėl teko, praradus valią, išjungti kompiuterį, stebėti, kaip blogiečiai „išjungia“ Prezidentą, ir šis vėl keliauja pas Lo lą recharge batteries, kaip jis ken-

čia ir žada, žada ir kyla, pažadėjės sugrįžti, o tuomet, mums desperatiškai įsikibus į kėdžių kojeles, kad dar sykį nenukristume, šysyk jau negrįžtamai, fonas užtemsta, ekrane pradeda skrieti titrai, ak, pagaliau viskas baigta, ir tada vienas iš mūsų, pavandenijusiomis akims dėbsodamas į ekrano gelme ištaria: „Proskripcijų sąrašas.“ Ir į klausimą, bent tą minutę, rodosi atsakytu.

(Proskripcijos – oficialus asmens paskelbimas valstybės priešu. Šis rūstus paprotys gimė senovės Romoje – pirmasis oficialiai proskripcijų sąrašus 82 m. pr. m. e. sudarė valdžią užėmęs Lucijus Kornelijus Sula. Valstybės priešų sąrašai buvo atnešti į Romos forumą. Visiems žmonėms, kurių parvardės įtrauktos į tuos sąrašus, buvo atimta Rosmos pilietybė ir turtas, jų nesaugojo ištatymai, o juos užmušusiemis skiriamas atlygis – galėdavo pasilikti daļi nužudytojo turto. Likęs atitekdavo valstybei. Per vėlesnes proskripcijas galvos neteko ir gerai žinomas veikėjas Markas Tuliujus Ciceronas, forume buvo išstatyta jo galva ir ranka.)

Ar reikia sakytu, kad nesuvokėme, kaip galima išdrįsti vaidinti filme, kuris žemina valstybę, pilieti, žmogų – taigi ir patį vaidintoja, tą, kuris, gavęs atlygi, niekuomet negalės išsiginti savanoriškai talkinęs valstybės priešams, pasirengusiem bet kokia kaina ieteigtį naišiai publikai, kad valstybė tenorių šlykčiai iškrušti ir po to sunaišinti, kad išgelbēti jį nuo to monstru gali tik vienias mesijas iš Garliavos garažo arba Lolišvili apartamentų. Kaip įmanoma – net už labai labai labai didelius pinigus – rašyti jiems scenarius, stypčioti su kamera, gaudant prezidento arba Drąsiaus šmékla sutrikusių aktorių veiduose, pagaliau kaip ištengiamai nepastebėti, kad Drąsiaus mašintę (kaip, beje, ir prezidento léktuvą) leidžia per daug juodų dūmų, todėl visų jų švarūs, nepriekaištingi mundurai tamsejai akys? Visgi sumanytojus, turėjus labai konkretių ir aiškių tikslų – kenkti, prastumti, apkvailinti – bent galima suprasti, jie išliko nuoseklūs, o aktorių – ne. (Keista, bet klausimas apie aktoriaus atsakomybę niekam viešojoje erdvėje iki šiol nebuvuo kilęs, nors apie panaišią produkciją žiniasklaidoje klabėta nevienareikšmiškai.) Jie nesuvokė, kad scena – nebegalinė, gyvenimas, deja, ne scena, todėl būti joje taip, lyg gyventum galima ir net pravartu, bet gyventi lyg būtum scenoje – apgailėtina. Be abejo, patys aktoriai tai supran-

ta dar geriau už mus, todėl keista, kad vaidinusieji „Pilote“ nepasielgė taip pat, kaip serialo „Drąsos kaina“ scenaristai bei režisierai, kurie pasirašė akivaizdžiai išgalvotais vardais ir pavardėmis, o juk profesiniu požiūriu „Drąsos kaina“ bent jau pakenčiamai – to visiškai nepasakysi apie „Pilotą“.

Kodėl aktoriai ir kūrėjai patys išviešino savo proskripcijų sąrašą, nors geresniųjų sielos dalimi turbūt jautė, kad nusikalsta, neispildo, žūva? Juk suvokė, kad dalyvaujančių filmuose, neva atskleidžiančiuose valstybėje įsišaknijusi korupcija, jie daugiau daugiausia parodė patys esą absolūciai korumpuoti, nes juos pernelyg lengvai nupirko skleisti liaudijye idiotizmo dulksnā. Vis dėlto nesislapstė, reklamavosi laikraščiuose, televizijoje, dalijo interviu, o juk, rodos, būtų turėjė lindinti užtelevizinė miglose, užsirakinę savo būstuose, sapnuodami linčo teismus ir raganų medžiokles. Nesuvokėme šito, nes mūsų ištaškytos smegenys purslais tebekrito ant nudėveto klimo, – ne pakilimo tako, – tačiau mintyse kirbėjo, kad cinizmas, paleidęs į televizorių ekranus šlykčius monstrus, rėmësi nuostata, kad už tų ekranų – vien bukos, paplaukusios idiotų akys, telaukiančios išganytojo-kieta-

sprandžio, todėl nėra skirtumo, kaip ir ką jiems parodysi, kaip stai-pysiesi. Jie per anksti patikėjo, kad ten, *užtelevizoryje*, vien tik indiferentiška, nepaslanki liaudis, todėl proskripcijų, kurias jie sau juokais paskelbė, nebus.

O jei vis dėlto bus, – sakėme, – jei tai ne geraširdžių idiotų, bet rūsčių mankurtų akys, mankurtų, kuriuos jie sukūrė pagal savo pačių pavyzdį ir kuriems nesvarbu, ką naikinti – svarbu agonija, karštai kruvina mësa, degančios antraštės. Jaudinanti žinutė apie žlugimą, drėgna nuopuolio fotografią. Nors tie mankurtai, – kalbėjome, – nesupras, kas yra proskripcijos ir kodėl jas reikia vykdyti, jie jaus, kad kiekvienas, kuris atsidūrė televizoriaus ekrane – tai-gi ir jis, vaizdinė kūrėjas, pačių mankurtų kūrėjas – yra potenciali auka. Tai uždaras ratas, – sakėme, – ir neatsitiks taip, kad žmogus, prisdėjės prie šių filmų, kada nors kokia nors proga nebus sudraskytas tos pačios minios, kurią jis netiesiogiai ragino nepasitikėti valstybe ir net ją griauti. Tad reikia ruoštis blogiausiam – šiaip ar taip, tas blogumas pelnytas. O pretekstų visada atsiras.

Proskripcijos nėra viena iš alternatyvų, jos – liūdna šimtmečių tiesa.

11 d., pirmadienį, 18 val. Rašytojų klubė (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – Alicijos Rybalko kūrybos vakaras „Suaugusių moterų dainos“. Vakare dalyvaus poetė, vertėja A. Rybalko, romansų atlikėja Liuba Nazarenko.

12 d., antradienį, 17.30 val. festivalio „Europos literatūros dienos Šiauliuose“ skaitymai Rašytojų klube. Dalyvaus autorai Anna Ruchat (Šveicarija), Fabio Stassi (Italija), Immanuel Mifsud (Malta). Skaitymų vedėjai – Laimantas Jonušys ir Rasa Kliosaitytė.

15 d., penktadienį, 17 val. Aldonos Ruseckaitės suaktuvinius vakarus su nauja knyga „Marios vandens“. Vakare dalyvaus rašytoja Aldona Ruseckaitė, literatūros kritikė Janina Riškutė, aktorės Olita Dautartaitė, Vilija Grigaitytė, gitara gros Artūras Kelpša.

19 d., antradienį, 17.30 val. Juliaus Kelero poezijos vakaras „Mūsų istorija“. Vienas prancūziškas filmas. „Dalyvauja aktorė Jolanta Dapkūnaitė ir autorius. Vakare bus atidaryta Ramūno Danisevičiaus ir Irmano Gelūno fotografijų paroda „720 nanometro“. I renginius įėjimas nemokamas. Informacija tel. 85 2629627, 85 2617727; el. paštas: rasytojuklubas@ava.lt.

Tarptautinis jaunuųjų kino kūrėjų trumpų filmų festivalis „Vilniaus kino šortai“

Spalio 7-10 d. Kaune, VDU Menų galerijoje „101“

7 d., ketvirtadienį, 19 val. atidarymas – „Kelio filmai“. 21 val. „Šypsokis“.

8 d., penktadienį, 17.30 val. „Gyvenimo dėlionė I“. 19 val. premjera – LMTA diplominių filmų peržiūra. 21 val. „Drąsus žingsnis“.

9 d., šeštadienį, 15 val. specialioji programa – „Artimujų Rytu peizažai II“. 17.30 val. „Iki 15 min“. 19.15 val. „Gyvenimo dėlionė II“. 21 val. „Jausmų ryšulys“.

10 d., sekmadienį, 15 val. „Filmai apie vaikus“. 17 val. „Gyvenimo dėlionė III“. 19 val. „Portretai“.

Detalesnė informacija: www.filmshorts.lt.

91-ojo kūrybinio
sezono spalio
mėnesio
repertuaras

7 d., ketvirtadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Bernard Marie Koltes „Sugržimas į dykumą“. Dviejų dalių drama. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietai kaina – 25 Lt.

8 d., penktadienį, 9 d., šeštadienį, 18 val. premjera! Penktajoje salėje (Laisvės al. 71) – Henrik Ibsen „Sméklos“. Vienos dalies drama. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilietai kaina – 40 Lt.

8 d., penktadienį, 18 val. Ilgojoje salė (Kęstučio g. 62) – Antonino Čechovo „Palata“. Vienos dalies spektaklis. Inscenizacijos autorius ir režisierius – Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilietai kaina – 50 Lt.

9 d., šeštadienį, 15 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Juhan Smuul „Svečiuose pas pulkininko našlę“. Vienos dalies anekdotas. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kaina – 25 Lt.

9 d., šeštadienį, 19 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – Eric-Emmanuel Schmitt „Smulkūs vedybiniai nusikaltimai“. Dviejų dalių vedybinis detektivės. Režisierius Raimundas Banionis. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietai kainos – 25, 30 Lt.

10 d., sekmadienį, 18 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Tonino Guerra „Ketvirtijo kėdė“. Vienos dalies komedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kainos – 20, 25 Lt.

10 d., sekmadienį, 18, 20 val. Parketiňėje salėje (Kęstučio g. 62) – Gycio Ivanausko teatro premjera „Dialogai“. Šoko spektaklis. Choreografė Brigitė Urbitytė ir Agnė Ramanauskaitė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kainos – 40, 45 Lt.

13 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Jean-Luc Lagarce „Tolima šalis“. Dviejų dalių drama. Režisierius Gintaras Varnas. Spektaklio trukmė – 3.15 val. Bilietai kainos – 25, 30 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) veikia kasdien 10.30-19 val., tel. 22 40 64. Bilietai taip pat platina *Tiketa.lt*.

Kauno kamerinis teatras

9 d., šeštadienį, 18 val. M. Walczak „Pirmasis kartas“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilietai kainos – 24, 30 Lt.

10 d., sekmadienį, 18 val. P. Lagerkvisto „Neūžauga“. Monodrama. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.15 val. Bilietai kainos – 16, 20 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) veikia darbo dienomis 14-18 val., savaigdaliais 11-17 val. Informacija tel. 22 82 26. Bilietai taip pat platina *Bilietai.lt* ir „Bilietai pasaulis“.

7 d., ketvirtadienį, 19 val. „Katyčė P.“. Spektaklis tik suaugusiesiems. Pagal Eve Ensler pjesę „Vaginos monologai“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietai kaina – 35 Lt.

9 d., šeštadienį, 18 val. „Žmogus medyje“. Tragikomedija. Režisierius ir pjesės autorius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

10 d., sekmadienį, 14 val. „Sidabrinis fėjos šaukšteliš“. Spektaklis visai šeimai. Režisierė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1 val Bilietai kaina – 14 Lt.

10 d., sekmadienį, 18 val. „Mokėk – duosiu“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugevičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) veikia III-V 15-19 val., VI 15-18 val., VII – valandą prie spektaklių, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietai taip pat platina *Bilietai.lt*.

Kauno valstybinis lėlių teatras

9 d., šeštadienį, 12 val. „Pasakų karaliaus teatras“. Stebuklingų H. K. Anderseno pasakų atsiradimo paslaptys. Nuo 5 m. Režisierius O. Žiugžda.

10 d., sekmadienį, 12 val. „Pasaka apie lietus lašelį“. Apie tai, kokie esame svarbūs, nepakartojamai, reikalingi. Nuo 3 m. Režisierius O. Žiugžda.

Bilietai kainos – 8, 10 Lt. Teatro kasa (Laisvės al. 87A) veikia IV-V 11-17 val., VI-VII 10-14 val., tel. 22 16 91. Bilietai taip pat platina „Bilietai pasaulis“.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

7 d., ketvirtadienį, 18 val. Sai Kolmano „Mieloji Čariti“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Kęstutis Jakštės, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Aurelijus Liškauskas. Spektaklio trukmė – 3.30 val. Bilietai kainos – 15, 25, 30, 50, 55, 60, 100 Lt.

8 d., penktadienį, 18 val. Kolo Porterio „Bučiuok mane, Keit“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Aidas Giniotis, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Vilma Galeckaitė-Dabkienė, choreografe Vesta Grabštaitė. Bilietai kainos – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

9 d., šeštadienį, 18 val. Džookino Rosinio „Sevilijos kirkėjės“. Trijų dalių komiška opera. Dirigentas Jonas Janulevičius, režisierius Gintautas Želvys, dailininkė Tatjana Astafjeva (Rusija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietai kainos – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

10 d., sekmadienį, 12 val. Zitos Bružaitės „Grybų karas ir taika“. Dviejų veiksmų operėlė-parodija vaikams ir tėveliams. Režisierius Aidas Giniotis, dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkė Ramunė Skrebėnaitė. Spektaklio trukmė – 1.35 val. Bilietai kainos – 5, 10, 12, 15, 18, 20, 50 Lt.

10 d., sekmadienį, 18 val. Johano Strauso „Naktis Venecijoje“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkas Eldor Renter (Estija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietai kainos – 10, 15, 18, 30, 35, 40, 100 Lt.

13 d., trečiadienį, 17 val. Ričardo Rodžerso „Muzikos garsai“. Dviejų veiksmų miuziklas visai šeimai. Režisierius Nerijus Petrokas, dirigentas Julius Vilnonis, dailininkė Virginija Idzelytė. Spektaklio trukmė – 2.45 val. Bilietai kainos – 5, 10, 15, 18, 20, 25, 50 Lt.

Kasa (Laisvės al. 91) veikia 11-14, 14.45-18 val., poilsidiena pirmadienį. Informacija tel. 20 09 33. Bilietai taip pat galima išsigerti internetu www.muzikinisteatras.lt.

7 d., ketvirtadienį, 18 val.

Nijolės Narmontaitės muzikinis spektaklis „Selavy“

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJA
KAUNO VALSTYBINĖ FILHARMONIJAI

Režisierė N. Narmontaitė.

Pjesės autorės N. Narmontaitė ir Violeta Sagaitytė. Projekto vadovė Rima Paukštė. Kostiumų dailininkė Egidijus Rainys. Akzesuarų dizainerė Sabina Statkuvienė. Muzikinis produseris Andrius Kulikauskas (akordeonas, fortepijonas) ir jo vadovaujama muzikantų grupė: Žydrūnas Mockūnas (mušamieji), Edvardas Jurgaitis (kontrabosas), Kastytis Žukauskas (saksofonas, fortepijonas). Pagrindinį vaidmenį atlieka N. Narmontaitė. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietai kainos – 20, 30, 40 Lt.

8 d., penktadienį, 18 val. koncertuose Alexander Hrustovich (bajanės, Ukraina). Programoje: Johanno Sebastiano Bacho *Paskalija* c-moll, BWV 582, Antonio Vivaldi „Vasara“ iš koncertinio ciklo smuikui ir orkestrui „Ketur metų laikai“, Domenico Scarlatti Sonata K. 262, Sonata K. 146, Henryko Wieniawskio Skerco ir Tarantela Op. 16, Myroslavo Skoryk „Melodija“, Wolfgango Amadeus Mozarto „Turku maršas“, B. Zubickij „Amžinės judejimasis ir epilogas“, iš Džiazo partijos Nr. 1, P. Makoneno „Skrydis laiku“, Piotro Caikovskio Koncertas smuikui ir orkestrui D-dur, Op. 35, III d., V. Podgornijo „Dedikuotas Karuzo“ Retro-Siuita. Bilietai kainos – 20, 30, 40, 50 Lt.

9 d., šeštadienį, 17 val. jubiliejinis koncertas, skirtas kompozitoriaus Benjamingo Gorbulsio 85-osioms gimimo metinėms „Tu ateik į pasimatymą...“ Dalyvauja: Valstybinis pučiamųjų instrumentų orkestras „Trimitas“. Solistai: Virginijus Noreika (tenoras), Nelė Paltinienė, Nijolė Tallat-Kelpšaitė, Violeta Rakauskaitė, Romualda Suchocka, Aleksas Leimanas. Dirigentas Ugnius Vaiginis. Koncerą veda Sigita Stankevičiūtė. Bilietai kainos – 15, 20, 25 Lt.

10 d., sekmadienį, 17 val. A. Honeggerio Oratorijs „Jeanne d'Arc ant laužo“. Dalyvauja: Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Gintaras Rinkevičius), Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis), Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos merginų choras „Liepaitės“ (vadovė Audronė Steponavičiūtė Zupkauskienė). Solistė Viltė Gineitytė. Solistai: Sandra Janušaitė (sopranas), Asmik Grigorian (sopranas), Inėsa Linaburgytė (mecosopranas), Rafaelas Karpis (tenoras), Egidijus Dauskurdis (bosas), Dalia Michelevičiūtė (aktorė), Vladas Bagdonas (aktorius). Dirigentas Gintaras Rinkevičius. Bilietai kainos – 20, 30, 50 Lt.

Filharmonijos kasa veikia II-VII 14-18 val. Informacija tel. 20 04 78, www.kaunofilharmonija.lt.

7 d., ketvirtadienį, 17 val. Juozo Tumo-Vaižganto muziejuje (Aleksoto g. 10-4) vyks šv. Pranciškaus Asyžiečio vardo ir Pasaulinės gyvūnų globos dienos minėjimas. Dalyvauja pranciškonas brolis Severinas, Gyvūnų globėjų asociacijos savanorių Džiuginta Vaitkevičienė, aktorė Kristina Kazakevičiūtė, „Vétrungės“ pradinės mokyklos moksleiviai.

7 d., ketvirtadienį, 17 val.

Kauno menininkų namuose – dailininkės-keramikės Renės Kristinos Klemkaitės-Gabrankienės darbų parodos atidarymas. Paroda veiks iki spa-lio 29 d. Iejimas nemokamas.

9 d., šeštadienį, 10 d., sekmadienį, 16 val. Vytauto Di-žiojo karo muziejaus sodelyje – varpu muzikos koncertai „Romantinė muzika“. Kariljonu skambins Julius Vilnonis.

12 d., antradienį, 18 val. Kauno menininkų namuose – „Čiurlioniui 135. Keli štrichai kūrėjo portretui“. Vakaro svečias, M. K. Čiurlionio provaikaitis pianistas Rokas Zubovas atlikis ankstyviausius kompozitoriaus bandymus, retai skambančias fu-gas, mazurkas ir monumentalią fugą b-moll ir dalysis savo mintimis apie fortepijoninę kompozitoriaus muziką. Organizatorai – Kauno M. K. Čiurlionio draugija. Iejimas nemokamas.

8 d., penktadienį, 18 val. Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – mėgėjų meno kolektyvų kūrybinio sezono atidarymo koncer-tas ir dailės studijos „Vaivorystė“ kūrybos darbų parodos atidarymas. Dalyvauja: mišrūs chorai „Gintaras“ ir „Ainiai“, liaudiškų šokių kolektyvai „Suktinis“, „Ainiai“ ir „Šeltinis“, sportinių šokių kolektyvas „Sūkurus“, vaikų dainos ir šokio teatras „Vaidilutė“ ir neoklasikinio šokio teatras „Releve“. Koncertas nemokamas.

9 d., šeštadienį, 18 val. asociacijos „Teatronas“ premjera „Bim bam“ pagal Monikos Karpavičiūtės to paties pavadinimo pjesę. Režisierius Gildas Aleksa. Bilieta kaina – 10 Lt, moksleiviams, studentams, pensininkams – 5 Lt.

13 d., trečiadienį, 19 val. Kazio Binkio suaugusiųjų mėgėjų teatro trupės spektaklis „Žaidžiame katėmis“, pagal I. Erkenio pjesę „Katės ir pelės“. Režisierius Rimantas Staras. Bilieta kaina – 5 Lt. Seniorams spektaklis nemokamas.

Informacija tel. 320661, www.tautosnamai.lt.

Ieškomi žmonės, turintys idėjų!

Turite idėjų ir norite, kad apie ją sužinotų kiti, o gal ieškote bendraminčių ar partnerių, galinčių padėti igyvendinti jūsų sumanymą? Tuomet privaloate dalyvauti *Pechia Kucha* vakare Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje, jis vyks spalio 14 d., ketvirtadienį, 18.30 val. Lauksime visų jūsų idėjų, bet labiausiai – susijusių su šiomis temomis: biblioteka – trečioji erdvė, idėja miestui, kultūrinės erdvės laisvalaikiui ir versliui, papildyto realybės technologijos. Vakaro metu speciali komisija išrinkis 3 geriausius pristatymus, kurių autorius apdovanosime TEO ir bibliotekos išteigtais prisraizais. Daugiau informacijos apie renginių: www.kvb.lt.

7 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno tautinės kultūros centre (A. Jakšto 18) – vakaras „Dainuokim!“. Simono Stanevičiaus rinktos dainos. Veda Vita Braziulienė. 18 val. tapybos mokykmai suaugusiesiems „Prie molberto“. Veda Gvidas Latakas.

9 d., šeštadienį, 16 val. paskaita „Apie fizinio pasaulio prigimtį“. Lektorius Aleksandras Žarskus. 18 val. paskaita „Rudens žolės grožiu ir sveikata“. Dalyvauja žolininkė Danutė Kunčienė.

12 d., antradienį, 18 val. drabužių ir interjero puošybos mokykmai suaugusiesiems „Vakarojimai seklyčioje“. Veda Daiva Vainauskienė.

13 d., trečiadienį, 18.30 val. paskaita „Dvasinės krizės formos: priklausomybė“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

Informacija tel. 40 71 35, www.ktkc.lt.

8 d., penktadienį, 17 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Kauno paveik

Kauno karuselė

Rugsėjo 28 d. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus A. Žmuidzinavičiaus kūrių ir rinkinių muziejue atidaryta jubiliejinė, 100-osioms dailininko keramiko **Vaclovo Miknevičiaus** gimimo metinėms skirta paroda. Ją atidarant dalyvavo ne tik daug klasikų ir kūrėjo amžininkų, bet ir studentiško amžiaus jaunimo. Veikliausiai todėl, kad V. Miknevičius buvo ne tik vienas žymiausių XX a. Lietuvos keramikų, profesionaliosios keramikos pradininkas, keramikos pramonės organizatorius, technologas, bet ir novatorius bei eksperimentatorius. Autorius kūrybinis palikimas ypač margas: keramikos darbai nuo monumentalinių sumanymų (Kaune jis apipavaldino kavinės „Tulpę“, Centrinio knygyno, Kauno kombinato „Šil-

kas“ vestibiilio interjerus) iki mažučių skulptūrių ir paprasčiausiu puodelių kavai gerti. Parodoje eksponuojami ne tik keramikos dirbiniai, bet ir daugybė akvarelių, nes atsiakęs visuomeninių pareigų V. Miknevičius labai megė jas lieti. Dominuojantis akcentas – dar niekur neeksponuota, per ilgus kūrybinius metus keramiko sukaupta archyvinė medžiaga.

Spalio 4 d. vidurdienį baigėsi aštuonės metus trukusi dviprasmiška situacija, ir **kino teatras „Romuva“** pagaliau sugrįžo šeimininkui, UAB kino teatrui „Romuva“. Pastato perdavimo komisija, kurią sudarė savivaldybės ir buvusio nuomininko, firmos „Rosh“, atstovai bei kino teatro valdybos nariai ir advokatė, apžiūrėjo visas patalpas ir įvertino jų būklę.

Kino teatro valdybos pirmmininkas architektas Audrys Karalius manė, kad patalpų būklę patenkina-

ma, tad neprireiks labai didelių investicijų, kad seniausias Lietuvoje kino teatras vėl būtų atviras žiūrovams. Anot jo, didžiausia problema – nuomininko nebaigtį rekonstrukcijos darbai ir valstybinei komisijai nepriduotas eksplotuoti tinkamas pastatas, šiuo metu paliktas be jokios šildymo sistemos.

Patalpų nuomas sutartis su nuomininku UAB „Rosh“, kuris kino teatre jau kelerius metus nevykdė jokios veiklos, buvo nutraukta rugsėjo 1-ają, paliekant vieną mėnesį mantai iškraustytį. UAB „Rosh“, anot „Romuvos“ direktorė Ilona Jurkonytės, ilgiau nei pusmetį nemokėjo nuomas mokesčio, netinkamai eksplotavoto vertigos architektūros pastatą ir nenaudojo jo pagal paskirtį. Kino teatro naudojimo ir finansavimo klausimai artimiausiu metu bus aptarti su Kauno meru, nes Kauno savivaldybė valdo per 80 nuošimčių „Romuvos“ akcijų.

Kino teatras „Romuva“, kurio

70-ajį gimtadienį šių metų balandžio 17-ąją kauniečiai paminėjo... gatvėje prie užrakinto kino teatro durų, jau kuris laikas yra tapęs visuomeninio judėjimo ašimi. Visą pavasarį penktadieniais „Romuvos“ prieigose, kompaktiškame pašaze, vyko „žmonių kavingais veidais“ akcijos, sutraukdavusios būrius menininkų, kultūros žmonių, studentų, Laisvės alėjos praeivių. Akivaizdu, kad Kaunas turi puikią progą puoselėti šią miestiečių jau pamėgtą vieną erdvę ir sukurti unikalų kaunietiškos kultūros branduoli.

Šeštadienio popietę Maironio lietuvių literatūros muziejus klegėte klegėjo. Büreliais rinkosi, spiečesi, spaudė vienas kitam rankas, varstė duris Kauno raštojai, aktoriai, režisieriai, kiti kultūros žmonės. Praeiviams galėjo pasirodyti, kad į Maironio namus vėl atėjo Poezijos pavasaris. O iš tiesų draugus

ir kolegas į muziejų sukvietė jo direktorię **Aldona Ruseckaitę**, gražų jubiliejų pasitikusi su nauja knyga – romanu „Marios vandens“. Rašytojų sajungos leidykloje išleista, laikrodžių duženomis apibarstyta viršeliu, atveria lemties, gyvenimo kelio, pasirinkimo labirintus, kuriuose juk bent kartą tenka pasiklysti kiekvienam.

Galima sakyti, kad tądien Maironio muziejue buvo atversta ir dar viena – A. Ruseckaitės gyvenimo knyga, kurios ištraukas pasakojo pati jos autorė ir pagrindinė veikėja. Apie vaikystę, studijų metus, klaudas ir laimėjimus, atvirai, be slapukavimų ir pagražinimų, taip ištrindama renginio oficialumo kontūrus. Ilgainiui knygų sutiktuviems būdinga rimtis visiškai išsklaidė ir užleido vietą improvizacijoms, sveikinimams, linkėjimams, dainoms ir gėlėms.

Parengė

Audronė MEŠKAUSKAITĖ ir

Aurina VENISLOVAITĖ

mijoje ir Didžiojoje Britanijoje). Žinoma, tokios interpretacijos metu „rusų gyvenimo enciklopedija“ negalėjo nevirsti holividine melodrama. Beje, panašią transformaciją literatūrinis „Eugenijus Oneginas“ patyrė tapęs P. I. Čaikovskio opera, kurios autoriu išėjo taip pat labiausiai rūpėjo melodramiškos meilės trikampio peripetijos.

Rusų inteligentų rūpestį nesunku suprasti – labai retai užsienyje vykusiai interpretuojami rusų literatūros šedevrai. Dar rečiau pažycta kino filmai, sukurti pagal eiliuotus tekstus. Akivaizdu, kad ir toli nuo Rusijos gražiai nufilmuotą rusų klasikos ekranizaciją „Oneginas“ visų pirma reikėtų vertinti kaip savo savo kompromisią. M. Fiennes „Oneginas“ – tikrai ne šedevras, tačiau jis žiūreti nenuobodu. Autoriai pasistengė, kad viskas šiame filme būtų gražu – kostiumai, interjerai, tobulos kamerinių scenų kompozicijos ir kvapą gniaužiantys Peterburgo vaizdai (pagal seną užsieničių tradiciją filmuojami Suo-

bar jis sugrįžta, kad galėtų rašyti reportažus iš Potsdamo konferencijos. Bet ne mažiau už šią profesinę pareiga vyrukui rūpi vėl susirasti Leną Brandt. Jos vyras priverstas slapstyti, nes yra medžiojamas ir amerikiečių, ir rusų. I klastingas pinkles neapdairiai paklus ir pats Džeikas. Jis bus įveltas į machinacijas, kuriose figūruos korumpuotas sovietų armijos generolas ir nacių mokslininkas, susijęs su atominiu ginklu eksperimentais.

Ivairius bandymus mėgstantis režisierius S. Soderberghas ši kartą kuria filmą nespalvotoje juosteje ir stengiasi, kad žiūrovai pajustų „seno gero kino“ atmosferą.

Aštuonioliktojo amžiaus jaunuolių Žaną Batistą Grenuį gamta apdomavojo retu gebėjimu jausti subtiliausius kvapų niuansus. Si Dievo dovana tampa tikru prakeikimu, nes, apsėstas manijos sukurti neregėtā aistrą žardinancius kvepalus, vaikinas tampa rafinuotu žudiku. Šiurpė keliant istoriją, meistriškai manipuliujant spalvomis, vaizdais ir kontekstais, pamažu tampa talpia meno metafora. Juk meną maitina realybę, kurią kūrėjas pasiryžęs sunaikinti, kad kuo arčiau priartėtų prie savo manijos padidintuoti tikslų.

„Snobo naktis“

(šeštadienis,

1.00 val., LNK)

supažindina su mums žinomo Josepho Kanono romano „Gerasis vokietis“ ekranizacija. Filmo veiksmas rytuliojasi Antrojo pasaulinio karo nuniokotame 1945-ųjų Berlyne. Čia pries karą dirbo ir meilės nuotyki patyrė JAV reporteris Džeikas Geismaris (aktorius George'as Clooney). Da-

Gediminas JANKAUSKAS

Antradienį, spalio 12 d., Kitokio kino klube bus rodoma melodrama „Oneginas“, sukurta pagal eiliuotą Aleksandro Puškino romaną. Rusų literatūros genijaus 200 gimimo metinėms Didžiojoje Britanijoje skirtą filmą drąsiai galime vadinti „šeimyniniu“, nes pagrindinį vaidmenį jam suvaidino režisierės Marthos Fiennes vyresnysis brolis Ralphas (prieš savaite Kitokio kino klube buvo rodomas jo „Anglas ligonis“), o muziką sukomponavo jaunelis brolis Magnusas. Žinoma, autoriams rūpėjo, kad filmą pasižiūrėtų kuo daugiau žmonių. Todėl jie pertvarkė eiliuotą A. Puškino romaną – labiausiai išryškino meilės temą, dramatiškus konfliktus, aistros ir kitokius saloniškes melodramos akcentus.

Savaitgalis prie televizoriaus

Romantika ir svaiginanties aromatas

Gediminas JANKAUSKAS

Prancūzų rašytoja Francoise Sagan išgarsėjo būdama aštuoniolikos, kai pasirodė pirmoji Sorbonos universiteto pirmakursės parašyta knyga „Sudie, liūdesys“, netrukus išversta į penkiolika kalbų ir išleista dviem milijonu egzemplifiorių tirazą. Gerokai mažesnio populiarumo sulaukė kita jaunos rašytojos knyga „Ar jūs mėgstate Bramsą?“, kurios ekranizaciją pamatysime penktadienio vakarą (21.00 val., LTV2). Madinga dizainerė Pola Tesjė senokai susitinkinėja su love-lasu Rožė Demaré ir net rengiasi už jo tekėti. Tačiau Paryžiaus mergišius laksto paskui kiekvieną sijoną. O pačią Polą aistringai ir bevitiskai išsimyli turtinges plevės Filipas Van der Besas. I prancūzišką meilės trikampį išipainiojusius heroinus vaidina legendiniai aktoriai: Ingrid Bergman, Yvesas Montandas ir Anthony Perkinsas. Senamadiškus sentimentus, emocingus prispažinimus ir romantiskus poelgius lydės dieviška Johannezo Brahmso muzika. Atverkite akis, ausis ir širdis!

Juozo Budraičio jubiliejaus proga pagrindiniai valstybiniai kanalai paruošė gražių dovanėlių. Šeštadienį 18.30 val. LTV parodys geriausią visų laikų lietuvišką vaidybinę filminę „Niekas nenorėjo mirti“ – nesenanti ir niekad neatsistojantį Vytauto Žalakevičiaus šedevrą. Dabar, žinoma, jis galima vertinti kaip sąmoningą kompromisą, bet net ir dabartinė istorinių išvikių revizija negali sumenkinti šio filmo. Jis tiesiog meistriškai sukurtas, sumaniam derinant psychologinės dramos motyvus su dinamišku veiksmo kinu. O tokius iškilių charakterių ansamblio lietuvių kine daugiau tiesiog nebuvó.

Šeštadienį 11.00 val. LTV 2 priimins dar vieną V. Žalakevičiaus ir J. Budraičio vaisingo bendradarbiavimo rezultatą – drama „Visa teisybė apie Kolumbą“ (1970 m.). Tai pirmasis ir, be abejonių, geriausias V. Žalakevičiaus Lotynų Amerikos ciklo filmas, kuriamo išorines „liepsnojančio kontinento“ realijas keičia puiki psychologinė istorija. Darniame aktorių ansambluje išsišikiria kapitoną Padrilą įkūnijęs nuostabusis Bronius Babauskas ir

figūra. Mes orientavomės į tokius tapytojus kaip Caravaggio, Josephas Wrightas, Rembrantas, kurių drobės tamša apšviečiamai vos keiliais šviesos šaltiniuose“, – teigia režisierius.

Aštuonioliktojo amžiaus jaunuolių Žaną Batistą Grenuį gamta apdomavojo retu gebėjimu jausti subtiliausius kvapų niuansus. Si Dievo dovana tampa tikru prakeikimu, nes, apsėstas manijos sukurti neregėtā aistrą žardinancius kvepalus, vaikinas tampa rafinuotu žudiku. Šiurpė keliant istoriją, meistriškai manipuliujant spalvomis, vaizdais ir kontekstais, pamažu tampa talpia meno metafora. Juk meną maitina realybę, kurią kūrėjas pasiryžęs sunaikinti, kad kuo arčiau priartėtų prie savo manijos padidintuoti tikslų.

„Snobo naktis“ (šeštadienis, 1.00 val., LNK) supažindina su mums žinomo Josepho Kanono romano „Gerasis vokietis“ ekranizacija. Filmo veiksmas rytuliojasi Antrojo pasaulinio karo nuniokotame 1945-ųjų Berlyne. Čia pries karą dirbo ir meilės nuotyki patyrė JAV reporteris Džeikas Geismaris (aktorius George'as Clooney). Da-

bar jis sugrįžta, kad galėtų rašyti reportažus iš Potsdamo konferencijos. Bet ne mažiau už šią profesinę pareiga vyrukui rūpi vėl susirasti Leną Brandt. Jos vyras priverstas slapstyti, nes yra medžiojamas ir amerikiečių, ir rusų. I klastingas pinkles neapdairiai paklus ir pats Džeikas. Jis bus įveltas į machinacijas, kuriose figūruos korumpuotas sovietų armijos generolas ir nacių mokslininkas, susijęs su atominiu ginklu eksperimentais. Ivařius bandymus mėgstantis režisierius S. Soderberghas ši kartą kuria filmą nespalvotoje juosteje ir stengiasi, kad žiūrovai pajustų „seno gero kino“ atmosferą. Veiksmo trilerio „Operacija „Kardžuvė“ (sekmedienis, 21.30 val., LNK) autoriai kaip reikiant pasistengia, kad jų filmą žiūrėdamas žiūrovas jaustų tikrą siaubą. Filmo siužetą sudaro istorija apie buvusį saugumą struktūrų specialistą Gabrielį Šyrą (aktorius Johnas Travolta), sugalvojusi pasisavinti beveik 10 milijardų dolerių, kurie kol kas „ilsisi“ nelegaliose slaptųjų tarnybose.

Šio filmo prologue, kreipdamasis tiesiai į žiūrovus „cinema-verite“ principu, J. Travolta pasako akiavaizdžią tiesą, girdi, šiai laikais Holivudas gamina vien tik „š...“. Kas kita buvo anksčiau, kai net banko apiplėšimas neatrodė svarbesnis už pagrindinių herojų dramą, ir tai buvo nepaprastai išpūdingas kinas. Dabar sočiam ir nuo ekraninių žiaurumų atbukusiam žiūrovui labiau už jaudinančias dramas reikia vis smarkiau nervus kutenančio naturalistinio dopingo.